Aleksandr Beleaev

Hoiti-Toiti

*

În Abis

Invenţiile miraculoase ale profesorului Wagner

Aleksandr Romanovici Beleaev
(în rus. **Александр Романович Беляев**)
(n. 4 martie 1884,Smolensk - d. 6 ian. 1942, Puşkin)
Scriitor rus, maestru al genului SF.
Deşi a început cariera literară abia la vîrsta de 39 de ani, a devenit repede cunoscut atît în URSS cît şi în alte ţări, mai ales datorită romanelor sale ştiinţifico-fantastice:

- Capul profesorului Dowell (1925),
- Ultimul om din Atlantida(1926)
- **Insula corăbiilor naufragiate (1927),**
- Omul amfibie (1928),
- Stăpînul lumii (1929),
- Traficantul de aer (1929),
- Steaua KEŢ(1936),
- Ariel (1941).

În total a scris 13 romane
Volumul de fata cuprinde 2 povestiri din ciclul „Invenţiile miraculoase ale profesorului Wagner”- **Hoiti-Toiti** şi **În Abis.**

ALEKSANDR BELEAEV

HOITI-TOITI
sau
Invenţiile miraculoase ale profesorului Wagner
(Din volumul „Insula corăbiilor naufragiate”)

(Traducere din limba rusă de ANTON HERESCU)
Colecţia Povestiri ştiinţifico fantastice nr.95-96

UN ARTIST NEOBIŞNUIT

Uriaşul circ berlinez Busch era tixit de lume. Prin galeriile largi, chelnerii, aducînd bere, alunecau fară zgomot ca nişte uriaşe păsări de noapte. Cănile cu capacele ridicate, pe care le întindeau însetaţii, erau înlocuite cu altele pline, puse de-a dreptul pe jos, în graba de a răspunde la chemarea altor spectatori tot atît de nerăbdători. Matroane corpolente, însoţite de fete de măritat, desfăceau pachete învelite în hîrtie lucioasă, scoteau tartinele şi, în grabă, fără a-şi lua ochii de pe arenă, devorau cîrnaţi în sînge şi crenvurşti.

Spre onoarea spectatorilor, trebuie să spunem totuşi că nici fachirul ce-şi chinuia trupul şi nici înghiţitorul de broaşte nu erau cauza acestui uriaş aflux de spectatori. Toată lumea aştepta nerăbdătoare sfîrşitul primei părţi a programului şi antractul, după care urma numărul lui Hoiti-Toiti. Despre el se spuneau adevărate minuni, se scriau articole, iar oamenii de ştiinţă arătau cel mai neaşteptat interes. Era în acelaşi timp o enigmă, favoritul tuturora şi atracţia serii. De cînd apăruse la circ, lîngă casa de bilete se atîrna în fiecare zi anunţul: „Nu mai sînt bilete!”. De altfel, el reuşise să atragă la circ oameni care pîna atunci nu mai fuseseră niciodată pe acolo. E adevărat că galeria şi amfiteatrul erau ocupate de spectatorii obişnuiţi ai circului: funcţionari şi muncitori cu neveste şi copii, negustori şi vînzători din magazine, în loji, însă, şi în primele rînduri de la parter puteau fi văzuţi bătrîni cu părul cărunt, cu figuri serioase, ba chiar încruntate, îmbrăcaţi în paltoane şi pardesie întrucîtva demodate. Printre spectatorii din primele rînduri se aflau şi tineri, dar şi aceştia erau la fel de serioşi şi tăcuţi. Ei nu mestecau tartine şi nici nu beau bere, ci, izolaţi ca o castă de brahmani, stăteau nemişcaţi, aşteptînd partea a doua a programului şi apariţia lui Hoiti-Toiti, pentru care veniseră aici.

În antract toată lumea nu a vorbit decît despre Hoiti-Toiti, care urma să apară imediat după pauză. Oamenii de ştiinţă din primele rînduri începură să se înviorează. În sfîrşit, sosi şi momentul atît de mult aşteptat. Fanfara răsună, toţi oamenii circului, îmbrăcaţi în livrele roşii, brodate cu aur, se înşiruiră pe un singur rînd, cortina de la intrare se dădu larg la o parte şi, în

aplauzele publicului, îşi făcu apariţia Hoiti-Toiti. Era un elefant uriaş, pe cap cu o beretă brodată cu fir de aur, cu şnururi şi ciucuri. Însoţit de dresor, un omuleţ în frac, Hoiti-Toiti făcu înconjurul arenei, salutînd în dreapta şi în stînga. După aceea trecu în mijlocul arenei şi se opri.

— E un elefant african, şopti un profesor cu părul cărunt colegului său.

— Elefanţii indieni îmi plac mai mult. Au trupurile mai rotunjite şi par mai civilizaţi, dacă mă pot exprima astfel. Elefanţii africani au formele mai grosolane, mai colţuroase. Cînd un asemenea elefant întinde trompa, seamănă cu o pasăre de pradă.

Omuleţul în frac de lîngă elefant tuşi de cîteva ori pentru a-şi drege glasul şi începu să vorbească:

— Stimate doamne şi stimaţi domni! Am onoarea să vă prezint pe celebrul elefant Hoiti-Toiti. Are corpul lung de 4 metri şi jumătate, iar înălţimea lui este de 3 metri şi jumătate. De la capătul trompei pînă la capătul cozii măsoară 9 metri...

Hoiti-Toiti ridică brusc trompa şi începu să o agite în faţa omului în frac.

— Pardon, am greşit, spuse dresorul. Trompa este lungă de 2 m, iar coada de aproape 1 metru şi jumătate. Prin urmare, de la vîrful trompei pînă la capătul cozii el măsoară 7 m şi 90 cm. Mănîncă în fiecare zi 375 kg de legume şi bea 16 găleţi de apă.

— Elefantul socoteşte mai bine decît omul! se auzi o voce din sală.

— Ai văzut? Elefantul l-a îndreptat pe dresor cînd acesta a greşit la socoteală! spuse profesorul de zoologie colegului său.

— O simplă coincidenţă, răspunse acesta.

— Hoiti-Toiti, continuă dresorul, este cel mai genial dintre toate animalele. El înţelege limba germană... Nu e aşa că înţelegi, Hoiti? se întoarse el către elefant.

Elefantul dădu din cap cu multă importanţă, în semn de aprobare. Publicul izbucni în aplauze.

— Trucuri! spuse profesorul Schmidt.

— Veţi vedea ce urmează, replică Stolz.

— Hoiti-Toiti ştie să socotească şi să distingă cifrele...

— Destul cu explicaţiile! Treceţi la fapte! strigă cineva de la galerie.

— Pentru a preveni orice neînţelegeri, continuă impasibil omul în frac, rog să coboare în arenă cîţiva martori, care să poată atesta că nu folosim nici un fel de trucuri.

Schmidt şi Stolz se priviră unul pe altul şi coborîră în arenă.

Şi iată că Hoiti-Toiti începu să-şi arate uluitoarele sale aptitudini. În faţa lui s-au adus bucăţi mari pătrate de carton pe care fuseseră desenate cifre, iar el aduna, înmulţea şi împărţea, scoţînd din mormanul de cartoane cifrele ce indicau rezultatul calculelor sale. De la numere cu o cifră se trecu la numere cu două cifre şi, în sfîrşit, cu trei cifre. Elefantul rezolva problemele fără greşeală.

— Ei, ce spuneţi de asta? întreba Stolz. Aş vrea să văd ce înţelege el din cifre, nu se lăsa Schmidt.

Scoţînd ceasul din buzunar, el îl ridică în sus şi îl întrebă pe elefant:

— N-ai putea să ne spui, Hoiti-Toiti, cît e ceasul acum?

Cu o mişcare bruscă a trompei, elefantul smulse ceasul din mîna lui Schmidt şi-l duse la ochi, după care îl înapoie proprietarului fîstîcit, şi întocmi din bucăţile de carton următorul răspuns:

„Zece şi douăzeci şi cinci”

Schmidt se uită la ceas şi ridică din umeri perplex: elefantul indicase exact ora.

Numărul următor îl constituiau exerciţiile de cifre. Dresorul aşezase în faţa elefantului tablouri mari pe care se puteau vedea diferite animale sălbatice. Pe alte bucăţi de carton erau scrise numele lor: „elefant”, „maimuţă”, „leu”. Elefantului i se arăta un animal sălbatic, iar el arăta cu trompa cartonul pe care era scrisă denumirea lui. Nici de data aceasta nu greşi nici o singură dată. Schmidt încercă atunci să schimbe datele experienţei: îi arătă elefantului cuvintele scrise, cerîndu-i să găsească desenul corespunzător. Şi acest exerciţiu fu perfect executat.

În sfîrşit, în faţa elefantului fură înşirate literele alfabetului. Alegînd literele, el trebuia să alcătuiască cuvinte cu care să răspundă la întrebări.

— Cum te cheamă? îl întrebă profesorul Stolz.

„Acum mă cheamă Hoiti-Toiti”, răspunse elefantul.

— Cum adică „acum”? întrebă la rîndul său Schmidt. Prin

urmare, înainte te chema altfel? Şi cum anume?

„Sapiens”[1] – răspunse elefantul.

— Mai ştii, poate chiar Homo sapiens?[2] spuse Stolz, izbucnind în rîs.

„Poate”, răspunse enigmatic elefantul.

După aceea se apucă să adune cu trompa litere, din care alcătui cuvinte:

„Pentru astăzi ajunge”.

Şi, salutînd în toate părţile, Hoiti-Toiti părăsi arena, fără să ţină seamă de protestele dresorului.

În pauză, savanţii se adunară în fumoar, unde se împărţiră în grupuri şi începură o discuţie însufleţitoare.

Într-un colţ, Schmidt polemiza cu Stolz.

— Vă amintiţi, stimate colega, spuse el, ce senzaţie a produs la timpul său calul Hans? Extrăgea rădăcina pătrată şi efectua diferite alte calcule complicate, indicînd răspunsul prin bătăi cu copita. După cum s-a descoperit mai tîrziu, stăpînul lui Hans îl dresase ca să bată cu copita după semnele discrete pe care i le făcea. Cît priveşte calculul, se pricepea tot atît cît un căţel care n-a făcut încă ochi.

— Este doar o premisă, obiectă Stolz.

— Bine, dar experienţele lui Thorndyke şi Yorks? Toate se întemeiau pe formarea de asociaţii naturale la animale. În faţa animalului erau aşezate mai multe lăzi din care numai una singură conţinea hrana animalului. Această ladă putea fi, să zicem, a doua din dreapta. În clipa în care animalul ghicea în ce ladă se afla hrana, automat se deschidea un jgheab, iar el îşi primea hrana. În felul acesta, la animale trebuie să se fi format următoarea asociaţie: „Lada a doua din dreapta – hrană”. Mai tîrziu, ordinea lăzilor era schimbată.

— Sper însă că ceasul dumitale de buzunar nu are jgheab pentru hrană? îl întrebă ironic Stolz. În acest caz, cum mai explicaţi faptul?

— Bine, dar elefantul nu a putut pricepe mecanismul

---

[1] Sapiens — dotat cu raţiune (lb lat.).

[2] Homo sapiens — om dotat cu raţiune, denumire ştiinţifică pentru specia umană, care, după clasificare, aparţine clasei mamiferelor.

ceasului meu. El n-a făcut decît să ducă la ochi cadranul strălucitor, iar cînd a indicat cifrele de pe cartoane este neîndoielnic că a urmat doar semnele dresorului, invizibile pentru noi. Toate acestea nu sînt decît trucuri, şi nimic mai mult, începînd cu felul în care Hoiti-Toiti şi-a „corijat!” dresorul cînd acesta i-a calculat greşit lungimea. Reflexe condiţionate şi atîta tot!

— Trebuie să vă anunţ că directorul circului mi-a îngăduit să rămîn cu colegii mei după terminarea spectacolului şi să fac o serie de experienţe cu Hoiti-Toiti, spuse Stolz. Sper că ne veţi face cinstea să luaţi parte şi dv.?

— Se înţelege, răspunse Schmidt.

N-A PUTUT SUPORTA INSULTA

După ce circul se goli şi uriaşele candelabre păliră, în afară de unul singur, care atîrna chiar în mijloc, Hoiti-Toiti fu din nou adus în arenă. Schmidt spuse că ar prefera ca dresorul să nu asiste la experienţă. Omuleţul, care îşi scosese fracul şi purta acum o flanelă de lînă, dădu din umeri.

— Nu te supară domnule spuse Schmidt. Iartă-mă, nici nu ştiu cum te cheamă.

— Jung. Friedrich Jung, la ordinele dv...

— Nu te supăra, domnule Jung, noi am vrea să facem în aşa fel experienţa încît să nu poată exista nici un fel de suspiciuni.

— Mă rog, zise dresorul. Să mă chemaţi cînd va trebui să scot elefantul afară. Şi, spunînd acestea, se îndreptă spre ieşire.

Savanţii îşi începură experienţele. Elefantul statea atent şi ascultător, răspundea fără greş la întrebări, rezolvînd exact problemele puse. Era de-a dreptul uluitor. Răspunsurile sale nu ar fi putut fi explicate prin nici un fel de dresură sau trucuri. Trebuia să admiţi că elefantul era într-adevăr înzestrat cu o inteligenţă sau chiar cu o conştiinţă umană. Schmidt, care se simţea aproape învins, continua să se împotrivească numai din încăpăţînare.

Dar iată că elefantul se săturase de aceste întrebări şi răspunsuri fără sfîrşit. Cu o mişcare îndemînatică, întinse brusc trompa, scoase ceasul din buzunarul vestei lui Schmidt şi i-l arătă. Ornicul arăta miezul nopţii. După aceea, Hoiti-Toiti înapoie ceasul, îl apucă pe Schmidt cu trompa de guler şi-l purtă prin întreaga arenă pînă la ieşire Profesorul striga furios, în timp ce colegii săi se prăpădeau de rîs. Din culoarul ce ducea spre grajduri veni în fugă Jung şi începu să se răstească la elefant, dar acesta se făcea că nici nu-l aude. După ce termină cu Schmidt, pe care îl lăsă în coridor, elefantul privi cu înţeles spre ceilalţi savanţi, care rămăseseră în arenă.

— Plecăm imediat, spuse Stolz, adresîndu-se elefantului, ca şi cum ar fi avut de-a face cu un om. Vă rog să nu vă supăraţi.

Stolz şi ceilalţi profesori părăsiră arena cuprinşi de o sfială ciudată.

— Bine ai făcut, Hoiti, că i-ai expediat, spuse Jung. Mai avem o groază de treabă. Hai, Johann, Friedrich, Wilhelm! Unde sînteţi?

Cîţiva oameni apărură în arenă şi începură curăţenia: nivelau nisipul cu grebla, măturau culoarele, scoteau prăjinile, scările şi cercurile. Elefantul îl ajuta pe Jung la căratul decorurilor. Dar se vedea bine că nu prea avea chef de lucru. Părea enervat de ceva sau poate că obosise din cauza celui de-al doilea spectacol, prelungit pînă la o oră atît de neobişnuită. Fornăind din trompă, el îşi tot mişca capul şi azvîrlea decorurile, făcînd un zgomot asurzitor. La un moment dat, aruncă unul dintre ele cu atîta putere încît îl sfărîmă.

— Mai încet, diavole! strigă Jung. Sau nu mai vrei să munceşti? Ţi s-o fi urcat la cap, te pomeneşti! Acum, că ştii să scrii şi să socoteşti, nu mai vrei să munceşti în rînd cu ceilalţi? Nu merge, frate! Aici nu e azil de bătrîni. La circ, toată lumea trebuie să lucreze. Ia uită-te la Enrico Ferri. E cel mai bun călăreţ, vestit în lumea întreagă, dar cînd se termină numărul îşi pune livreaua ca toţi grăjdarii şi ia parte la parade – *aller*. Iar cînd e nevoie, nivelează şi arena cu grebla.

Toate astea erau foarte adevărate, şi elefantul le cunoştea bine, dar acum nu-i ardea de Enrico Ferri. El suflă din trompă şi, străbătînd arena, se îndreptă spre ieşire.

— Hei, unde pleci? strigă Jung mînios. Stai, stai, n-auzi?

Apucînd mătura, alergă dupa elefant şi-l pocni cu coada măturii peste coapsa-i masivă. Era prima dată cînd Jung îl lovea pe elefant; nu-i mai puţin însă adevărat că şi acesta manifesta pentru prima oară o asemenea nesupunere. Hoiti începu deodată să urle atît de îngrozitor, încît micul Jung se tupilă la pămînt şi se apucă de burtă, ca şi cum urletele i-ar fi răscolit maruntaiele. Întorcîndu-se din drum, elefantul îl apucă pe Jung ca pe un căţeluş, îl aruncă de cîteva ori în sus, prinzîndu-l din zbor, după care îl lăsă jos şi, apucînd mătura cu trompa, scrise pe nisip:

„Să nu mai îndrăzneşti să mă loveşti! Nu sînt un animal, ci un om!”

Apoi elefantul azvîrli mătura şi porni spre ieşire. După ce trecu pe lîngă caii aflaţi în staule, se apropie de poartă, se propti o dată în ea şi apăsă cu tot corpul. Poarta trosni şi, sub o presiune atît de puternică, se sfărîmă în bucăţi. Elefantul era

liber...

* * *

Pentru Ludwig Strom, directorul circului, aceasta a fost o noapte foarte agitată. Aţipise, cînd lacheul ciocani cu grijă în uşa dormitorului ca să-l anunţe că venise Jung într-o chestiune foarte urgentă. Funcţionarii şi muncitorii circului erau foarte bine instruiţi, aşa încît Strom ştia că trebuie să se fi întîmplat ceva cu totul neobişnuit pentru ca să îndrăznească cineva să-l tulbure la o oră atît de nepotrivită. Îşi puse deci halatul şi papucii şi ieşi în antreu.

— Ce s-a întîmplat, Jung? întrebă directorul.

— S-a întîmplat o mare nenorocire, domnule Strom!... Elefantul Hoiti-Toiti şi-a ieşit din minţi!...

Jung îl privea pe director cu ochii holbaţi şi dădea neputincios din umeri.

— Nu cumva dumneata nu eşti în toate minţile, Jung? îl întrebă Strom.

— Nu mă credeţi? se supără Jung. Să nu vă închipuiţi că sînt beat, am mintea limpede. Dacă nu mă credeţi pe mine, puteţi să-i întrebaţi pe Johann, pe Friedrich, pe Wilhelm. Au văzut toţi cum elefantul mi-a smuls din mînă mătura şi cum a scris pe nisipul din arenă: „Nu sînt un animal, ci un om”. După aceea m-a aruncat de 16 ori pînă la cupolă, s-a dus la grajd, a sfărîmat poarta şi a fugit.

— Ce? A fugit? A fugit Hoiti-Toiti? De ce nu mi-ai spus imediat asta, nenorocitule? Trebuie să luăm imediat măsuri ca să-l prindem şi să-l aducem înapoi căci altfel ne va face mari buclucuri.

Strom aproape că vedea în faţa ochilor mormanele de chitanţe trimise de poliţie pentru amenzi, listele lungi de plată ale fermierilor pentru stricăciunile făcute de elefant, precum şi citaţiile de plată pentru pagubele provocate de animal.

— Cine este astăzi de serviciu la circ? Aţi anunţat poliţia? Ce măsuri aţi luat ca să-l prindeţi?

— Eu sînt de serviciu şi am făcut tot ceea ce se putea face, răspunse Jung. N-am anunţat poliţia, o să afle ea şi singură. Am alergat după elefant şi l-am implorat să se întoarcă, spunîndu-i ba baron, ba conte şi chiar mareşal. „Luminăţia voastră, întoarceţi-vă – i-am strigat. Întoarceţi-vă, eminenţa voastră. Iertaţi-mă că nu v-am recunoscut: în circ era întuneric

şi v-am luat drept un elefant. Hoiti-Toiti s-a uitat la mine, a pufnit dispreţuitor din trompă şi a pornit mai departe. Acum Johann şi Wilhelm îl urmăresc cu motocicleta. Elefantul a ieşit pe Unter den Linden, a străbătut întregul Tiergarten pe Charlottenburgerchaussee şi a apucat-o spre ocolul silvic Grunerwald. Acum se scaldă în Hafel.

În momentul acela, telefonul sună, şi Strom se repezi la aparat.

— Alo! Da, eu sînt. Ştiu tot, vă mulţumesc... Vom face tot ce stă în puterile noastre... Pompierii? N-aş zice... E mai bine să nu întărîtăm elefantul.

— M-au chemat de la poliţie, spuse Strom, punînd la loc receptorul. Au vrut să-mi trimită pompierii ca să-l aducă înapoi pe elefant cu furtunurile. Eu cred însă că faţă de Hoiti-Toiti trebuie să procedăm cu multă prudenţă.

— Nebunul nu trebuie aţîţat, observă Jung.

— Pe d-ta, Jung, elefantul te cunoaşte totuşi mai bine decît pe oricare altul. Caută să ajungi pînă în apropierea lui şi să-l atragi cu binele înapoi la circ.

— Mă voi strădui, fireşte... Numai că nu ştiu cum să-l mai intitulez. Să-i spun Hindenburg?

După ce Jung plecă, Strom nu se mai culcă deloc, ci rămase la telefon pînă în zori, tot primind informaţii şi dînd dispoziţii. Elefantul se bălăci multă vreme în apropierea Insulei Păunului, după care dădu o raită prin grădinile de zarzavat, unde dădu gata toată varza şi morcovii. Ca desert, se mulţumi cu nişte mere dintr-o ogradă învecinată, după care se îndreptă spre ocolul silvic Friedensdorf.

Toate informaţiile primite arătau că elefantul nu se dădea la oameni, nu făcea stricăciuni inutile şi, în general, se purta destul de frumos. Căuta să ocolească grădinile de zarzavat, grijuliu să nu calce în picioare legumele, şi făcea sforţări vădite să meargă numai pe şosea sau pe potecă. Numai foamea îl silea să mănînce legume şi fructe din grădinile de zarzavat şi din livezi. Dar chiar şi în acest caz arăta o grijă deosebită: nu strivea fără rost straturile, mînca varza cu multă atenţie, cuib după cuib, şi se ferea să frîngă pomii încărcaţi cu roade.

Pe la ora 6 apăru şi Jung, obosit, plin de praf, cu faţa murdară şi asudată şi cu hainele ude.

— Cum merg treburile, Jung?

— La fel de prost. Hoiti-Toiti nu se lasă de loc înduplecat. Cînd i-am spus „Domnule preşedinte” s-a înfuriat şi m-a aruncat în lac. Se pare că la elefanţi grandomania îmbracă forme întrucîtva diferite de aceea a oamenilor. Atunci am căutat să-l înduplec cu argumente raţionale: „Îţi închipui poate – l-am întrebat, ferindu-mă să-i dau vreun titlu – că te găseşti în Africa. Află că nu sîntem în Africa, ci la 52° şi jumătate latitudine nordică. Ei bine, să zicem că acum, în august, găseşti peste tot fructe şi legume din belşug. Ce-o să faci însă la iarnă? Doar n-o să mănînci scoarţă de copac, aşa cum fac caprele.

Trebuie să-ţi amintesc că la noi, în Europa, au trăit pe vremuri strămoşii dumitale, mamuţii. Dar şi ei au murit de frig. Şi-atunci, nu crezi că e mai bine să vii cu mine înapoi la circ, unde o să ai căldură, hrană şi îmbrăcăminte?”. Hoiti-Toiti a ascultat cu luare-aminte discursul meu, s-a gîndit puţin şi... m-a udat din cap pînă-n picioare cu apa din trompă. Ei bine, două băi în numai cinci minute îmi ajung! Mare minune dacă n-o să mă aleg cu vreo răceală.

RĂZBOIUL A FOST DECLARAT

Toate încercările de a-l influenţa pe cale morală pe elefant se dovedeau zadarnice, astfel încît Strom fu nevoit să accepte luarea unor măsuri mai hotărîte.

Un detaşament de pompieri, înarmat cu furtunuri acţionate de abur, fu trimis înspre ocolul silvic. Sub conducerea poliţiei, pompierii se apropiară pînă la vreo 10 m de elefant, se rînduiră în jurul lui şi îndreptară asupra uriaşului animal un puternic torent de apă. Duşul se pare că-i plăcu tare mult elefantului, care îşi întorcea cînd o parte a trupului, cînd alta, suflînd zgomotos. Atunci pompierii îndreptară vreo zece furtunuri într-o singură direcţie şi izbiră cu un val puternic de apă capul animalului, drept în ochi. Elefantul, se vede treaba, nu-i plăcu de fel aceasta baie, pentru că începu să urle şi se întoarse cu atîta hotărîre împotriva agresorilor, încît aceştia, după ce ezitară o clipă, lepădară furtunurile, fugind care încotro. Pe dată, ţevile fură sfărîmate, iar maşinile pompierilor răsturnate.

Din această clipă, listele de plată pe care trebuia să le onoreze Strom începură să crească vertiginos. Elefantul se înfuriase. Între el şi oameni, războiul era declarat, iar el arăta tuturor că acest război îi va costa scump pe oameni. Cufundă în lac cîteva maşini ale pompierilor, distruse cabana cantonierului, prinse un poliţist şi-l aruncă în vîrful unui copac. Dacă pînă acum arătase o deosebită grijă de tot ce făcea, acum era nestăpînit în pornirea sa spre distrugere. Dar, pînă şi în această furie spre distrugere, dădea dovadă de aceeaşi inteligenţă neobişnuită, fiind în stare să aducă pagube mult mai mari decît un elefant obişnuit, fie el cît de furios.

Cînd prefectul poliţiei fu înştiinţat despre evenimentele de la ocolul silvic din Friedensdorf, el porunci să se mobilizeze cîteva detaşamente mari de poliţie, bine înarmate, care să încercuiască ocolul silvic şi să-l omoare pe elefant. Pe Strom îl cuprinsese disperarea: unde mai putea găsi el un asemenea elefant? În sinea sa, se împăcase cu ideea că va trebui să plătească pentru poznele lui. Dar ştia foarte bine că Hoiti-Toiti îi va întoarce banii cu vîrf şi îndesat – numai dacă s-ar potoli

odată! Strom îl imploră pe prefectul de poliţie să amîne executarea ordinului, nădăjduind încă să-l înduplece într-un fel oarecare pe elefantul înrăit.

— Vă pot acorda zece ore, îi răspunse prefectul de poliţie. Peste o oră, întregul ocol silvic va fi încercuit. Dacă va fi nevoie, voi chema în ajutorul poliţiei armata.

Strom convocă imediat o consfătuire extraordinară, la care participau aproape toţi artiştii şi funcţionarii circului, ba chiar şi directorul grădinii zoologice şi ajutoarele sale. La vreo cinci ore după consfătuire, ocolul silvic era presărat cu gropi şi curse camuflate. Un elefant obişnuit ar fi căzut imediat în capcanele acestea întinse cu o deosebită ingeniozitate, dar Hoiti nu era un elefant obişnuit. El ocoli locurile primejdioase, înlăturînd crengile folosite la camuflarea gropilor şi căutînd să nu calce pe scîndurile de care fuseseră legate blocuri grele spînzurate pe frînghii. Ar fi fost de-ajuns ca un singur bloc din acestea să cadă pe capul elefantului, pentru a-l ameţi şi trînti la pămînt.

Termenul acordat de prefect se apropia de sfîrşit, şi puternicele detaşamente strîngeau tot mai mult încercuirea. Poliţişti înarmaţi cu puşti se apropiară de lacul lîngă care se găsea elefantul. Printre trunchiurile arborilor se întrezărea trupul masiv al animalului. Hoiti-Toiti îşi afundase trompa în lac şi, ridicînd-o deasupra capului, dădea drumul la o adevărată jerbă de apă, care cădea ca o ploaie pe spinarea-i lată...

— Fiţi gata! comandă în şoaptă ofiţerul, iar după aceea strigă: Foc!

Se auzi o răpăială de gloanţe, la care pădurea răspunse cu un ecou îndelung repetat. Elefantul îşi întoarse capul într-o parte şi, şiroind de sînge, porni spre oameni. Poliţiştii trăgeau, dar elefantul continua să înainteze spre ei, fără a ţine seama de gloanţe. Nu s-ar putea spune că poliţiştii erau ţintaşi proşti, dar ei nu ştiau nimic despre vînătoarea de elefanţi şi, de aceea, gloanţele nu reuşeau să-i atingă centrele vitale: creierul şi inima. De durere şi de teamă, elefantul scoase nişte urlete sălbatice, zvîcni trompa înainte, dar şi-o răsuci imediat, căci trompa este organul lui cel mai important, fără de care se prăpădeşte. De aceea, elefanţii n-o folosesc decît foarte rar ca armă de apărare şi de atac. Hoiti îşi propti capul în piept, iar uriaşii săi colţi de fildeş, lungi de 2 metri si jumătate şi grei de

50 kg fiecare, fură îndreptaţi împotriva duşmanilor ca nişte suliţe înfricoşătoare. În clipa aceea, elefantul era înspăimîntător, dar disciplina îi ţinu pe poliţişti în loc; menţinîndu-se pe poziţie, ei continuau să tragă fără încetare.

Elefantul străpunse lanţul agresorilor, ieşi din încercuire şi dispăru din vedere.

Fu organizată de îndată urmărirea lui, dar nu era deloc uşor să-l prinzi sau măcar să-l ajungi din urma. Detaşamentele de poliţie erau nevoite să circule pe şosele, în timp ce elefantul îşi tăia drum peste livezi şi grădini de zarzavat, prin ogoare şi păduri, fără a se uita pe unde merge.

WAGNER SALVEAZĂ SITUAŢIA

Strom umbla de colo pînă colo prin birou şi repeta deznădăjduit:

— Sînt ruinat! Sînt ruinat!... Va trebui să cheltuiesc o avere întreagă ca să acopăr pagubele pricinuite de elefant şi pînă la urmă tot va fi împuşcat. Ce pierdere! Ce pierdere ireparabilă!

— O telegramă! spuse servitorul intrînd în birou şi-i prezentă lui Strom o hîrtie pe tavă.

„S-a sfîrşit! – se gîndi directorul. Probabil că mă înştiinţează că elefantul a fost ucis... O telegramă din U.R.S.S.? De la Moscova? Ciudat! De la cine o fi oare?...”

„Berlin, Circul Busch, Directorul Strom.

Aflat ziar fuga elefantului. Stop. Cereţi imediat poliţiei anularea ordinului împuşcare elefant. Stop. Transmiteţi elefantului următoarele două puncte. Ghilimele Sapiens virgulă Wagner soseşte Berlin cu avionul. Întoarce-te Circul Busch. Stop. Ghilimele Dacă nu ascultă virgulă puteţi împuşca. Stop. Profesor Wagner.”

Uluit, Strom citi încă o dată telegrama.

„Nu înţeleg nimic! Este limpede că profesorul Wagner îl cunoaşte pe elefant, deoarece în telegramă vorbeşte despre el zicîndu-i Sapiens. De ce îşi închipuie însă Wagner că elefantul se va întoarce de îndată ce va afla că profesorul soseşte?... Oricum ar fi, telegrama ne oferă o mică şansă de a salva elefantul”.

Şi directorul începu să acţioneze. Izbuti, nu fără trudă, să-l convingă pe prefectul de poliţie „să înceteze operaţiile militare”. Jung fu trimis de urgenţă cu avionul la locul unde se afla elefantul.

Ca un adevărat sol venit să parlamenteze, Jung flutură o batistă albă şi, apropiindu-se de elefant, îi spuse:

— Mult stimate Sapiens, profesorul Wagner vă trimite salutări. El urmează să sosească la Berlin şi doreşte să vă vadă. Locul de întîlnire este Circul Busch. Vă promit că, dacă vă întoarceţi, nimeni nu se va atinge de un fir de par din preţioasa dumneavoastră persoană.

Elefantul ascultă cu atenţie ce-i spusese Jung, rămase o

clipă pe gînduri, apoi îl apucă cu trompa şi-l urcă în spinare; pe urmă, cu un pas liniştit, se întoarce în direcţia nord, spre Berlin. În felul acesta. Jung era şi ostatic, şi ocrotitorul elefantului: nimeni n-ar fi îndrăznit să-l împuşte pe elefant atîta vreme cît purta în spinare un om.

Elefantul mergea pe jos, în timp ce profesorul Wagner, însoţit de asistenul său Denisov, zbura cu avionul. Şi de aceea Wagner sosi la Berlin înaintea elefantului şi se îndreptă pe dată spre circul lui Strom.

Directorul primise între timp o telegramă prin care i se anunţa că, la simpla pronunţare a numelui lui Wagner, Hoiti-Toiti se îmblînzise şi se îndrepta acum docil spre Berlin.

— Spuneţi-mi, vă rog, în ce împrejurări aţi achiziţionat acest elefant şi dacă-i cunoaşteţi cumva povestea, îl întrebă Wagner pe director.

— L-am cumpărat de la un oarecare Mr. Niches, negustor de ulei şi de nuci de palmier. Mr. Niches locuieşte în Africa Centrală, pe Congo, în apropierea oraşului Matada. După spusele lui, elefantul se apropiase singur într-o zi de casa lui, pe cînd copiii se jucau în grădină, şi începuse să facă nişte giumbuşlucuri neobişnuite: se ridica pe picioarele dindărăt şi dansa, jongla cu nişte nuiele, se aşeza pe picioarele din faţă şi, sprijinindu-se în colţii de fildeş, ridica picioarele dindărăt, dînd din coadă într-un mod atît de caraghios, încît copiii lui Niches se tăvăleau de rîs. Ei au fost aceia care i-au dat numele de Hoity-Toity, care, după cum ştiţi, în engleză înseamnă „jucăuş”, iar uneori echivalează cu „Ehebei” al nostru. Elefantul se obişnuise cu numele şi noi l-am păstrat mai departe după ce l-am achiziţionat. Iată aici toate actele referitoare la cumpărarea lui. Totul este cît se poate de legal şi nu văd cum tranzacţia ar putea fi contestată.

— Dar nici nu mă gîrîdesc să contest tranzacţia pe care aţi încheiat-o, spune Wagner. Spuneţi-mi, vă rog, elefantul nu are nici un fel de semne particulare?

— Ba da, are la cap nişte cicatrice mari. Mr. Niches presupunea că sînt urme de răni pe care elefantul le căpătase cînd fusese prins. Ştiţi că sălbaticii prind elefanţii cu metode destul de barbare. Cum aceste cicatrice îl urîţeau, putînd provoca publicului o oarecare repulsie, i-am pus pe cap o beretă specială, brodată cu mătase şi împodobită cu ciucuri.

— El este. Nu mai încape nici o îndoială!

— Care el? întrebă Strom.

— Elefantul Sapiens, pe care l-am pierdut. L-am prins în Congo Belgian, unde am fost cu o expediţie ştiinţifică şi l-am dresat, dar într-o noapte a dispărut şi nu s-a mai întors. Toate cercetările pe care le-am întreprins au fost zadarnice.

— Prin urmare, aveţi totuşi pretenţii asupra elefantului? întrebă directorul.

— Eu n-am pretenţii, dar s-ar putea ca elefantul să aibă. Vedeţi, eu l-am dresat cu metode noi, care dau rezultate cu adevărat uimitoare. Dv. singur v-aţi putut convinge ce neobişnuită dezvoltare a aptitudinilor intelectuale ale elefantului am reuşit să ating. Pot spune că elefantul Sapiens, sau cum îi spuneţi acum, Hoiti-Toiti, posedă într-o înaltă măsură conştiinţa personalităţii, dacă mă pot exprima astfel. Cînd am citit în ziar despre talentele uluitoare ale elefantului care se producea la circul dv., m-am gîndit că numai Sapiens al meu putea face asemenea lucruri: eu însumi l-am învaţat doar să citească, să socotească şi chiar să scrie. Atîta timp însă cît Hoiti-Toiti îi amuza paşnic pe berlinezi, fiind şi el probabil mulţumit de soarta sa, n-am socotit necesar să intervin. Dar iată ca elefantul s-a răsculat, ceea ce înseamnă că ceva l-a nemulţumit. M-am hotarît atunci să-i vin în ajutor. Acum va trebui să-şi hotărască singur soarta, căci are dreptul la aceasta. Nu uitaţi că dacă n-aş fi sosit la timp, elefantul ar fi fost de mult mort şi l-am fi pierdut amîndoi. Cu forţa nu-l veţi putea sili să rămînă. Cred că v-aţi convins de asta. Să nu vă închipuiţi însă cîtuşi de puţin că vreau să vi-l iau cu orice preţ. O să stau de vorbă cu el şi poate că o să rămînă la dv., dacă îi veţi schimba regimul şi veţi înlătura ceea ce l-a tulburat.

— „O să stau de vorbă cu elefantul”! Unde s-a mai văzut, aşa ceva! gesticulă larg directorul circului.

— În general, Hoiti-Toiti este un elefant cum nu s-a mai văzut. Dealtfel, cînd va ajunge la Berlin?

— Astă seară. Se pare că este foarte grăbit să se întîlnească cu dv. Mi s-a telegrafiat că merge cu 20 km pe oră.

În aceeaşi seară, după terminarea spectacolului de circ, avu loc întîlnirea dintre Hoiti-Toiti şi profesorul Wagner. Strom, Wagner şi asistentul acestuia, Denisov, se aflau în arenă, cînd prin culoarul artiştilor îşi făcu apariţia Hoiti-Toiti purtîndu-l pe

spinare pe Jung. Zărindu-l pe Wagner, elefantul se repezi spre el şi-i întinse trompa ca o „mînă”, pe care Wagner i-o strînse cu căldură. După aceea elefantul îl dădu jos pe Jung şi-l urcă pe Wagner. Profesorul ridică în sus clapa uriaşă a urechii elefantului şi-i şopti ceva. Elefantul dădu din cap afirmativ şi începu să agite cu repeziciune capătul cozii în faţa lui Wagner, care urmărea cu atenţie mişcările lui.

Strom nu vedea cu ochi buni toată această „discuţie” misterioasă.

— Ei bine, ce a hotărît elefantul? întrebă el nerăbdător.

— Elefantul şi-a exprimat dorinţa de a lua un concediu pentru a-mi putea povesti în linişte unele lucruri ce mă interesează într-o măsură deosebită. După concediu este de acord să se întoarcă la circ, cu condiţia ca domnul Jung să-i ceară scuze pentru modul grosolan în care l-a tratat şi să-i făgăduiască că nu va mai recurge niciodată la constrîngeri corporale. Pentru elefant, loviturile nu sînt dureroase, dar el nu admite în principiu să fie jignit.

— Eu... l-am lovit pe elefant?... întrebă Jung cu mirare prefăcută.

— Cu coada măturii, continuă Wagner. Nu mai nega, Jung, elefantul nu minte. Trebuie să fii politicos cu el ca şi cum ar fi...

— ...însuşi preşedintele republicii?...

— ...ca şi cum ar fi un om, şi nu un om simplu, ci cu demnitate personală.

— Un gentleman? făcu Jung caustic.

— Ajunge! strigă Strom. Dumneata eşti vinovat pentru tot ceea ce s-a întîmplat şi-ţi vei primi pedeapsa. Şi aş putea şti cînd intenţionează domnul Hoiti-Toiti să plece în concediu şi unde anume?

— Pornim într-o plimbare pe jos, răspunse Wagner. Cred că va fi o excursie foarte plăcută. Eu şi cu asistentul meu, Denisov, ne vom sui pe spinarea largă a elefantului şi vom porni cu toţii spre sud. Elefantul şi-a exprimat dorinţa de a paşte iarbă pe pajiştile elveţiene.

Denisov n-avea decît 23 de ani, dar, în ciuda vîrstei sale, reuşise să facă pînă acum măi multe descoperiri ştiinţifice în domeniul biologiei. „Din d-ta va ieşi ceva” – îi spusese Wagner, invitîndu-l să lucreze în laboratorul său. Tînărul om de ştiinţă fusese nespus de bucuros cînd i se făcuse această ofertă, iar

profesorul era şi el mulţumit de ajutorul său şi-l lua cu el neste tot.

— „Denisov”, „Akim Ivanovici”, pentru mine e mult prea lung, spusese Wagner încă din prima zi a activităţii lor în comun. Dacă de fiecare dată cînd îţi voi adresa cuvîntul va trebui să spun „Akim Ivanovici”, voi pierde într-un an 48 de minute. Or, în 48 de minute se pot face multe lucruri. De aceea, în genere, voi evita să-ţi spun pe nume, iar dacă va trebui, totuşi, s-o fac, voi spune doar „Den!”. E limpede. Iar d-ta poţi să-mi spui Wag.

Wagner era într-adevăr un om care ştia să folosească timpul la maximum.

În zorii zilei, totul era gata. Wagner şi Denisov se aşezară confortabil pe spinarea lată a lui Hoiti-Toiti, luînd cu ei numai ceea ce era absolut necesar.

Cu toată ora timpurie, Strom îşi exprimase dorinţa să-şi ia rămas bun.

— Şi cu ce veţi hrăni elefantul? întrebă directorul.

— O să dăm reprezentaţii prin oraşe şi sate, spuse Wagner, şi ca răsplată, spectatorii ne vor hrăni elefantul. Sapiens va cîştiga nu numai hrana lui, dar şi pe a noastră. La revedere!

Elefantul o porni tacticos pe străzile oraşului. Dar, după ce lăsară în urmă ultimele case şi în faţa lor văzură întinzîndu-se şoseaua ca o fîşie nesfîrşită, elefantul grăbi pasul fără să fi fost îndemnat de cineva. Mergea cu cel puţin 12 km pe oră.

— Den, va trebui să te ocupi de elefant, dar, ca să-l cunoşti mai bine, îţi voi face cunoscut trecutul lui cu totul neobişnuit. Ia te rog acest caiet, este un jurnal de drum, scris de predecesorul d-tale, Peskov, cu care am făcut călătoria în Congo.

Cu acest Peskov s-a întîmplat o poveste tragicomică, pe care ţi-o voi povesti odată. Acum ia şi citeşte.

Wagner îşi făcu loc mai aproape de capul elefantului, potrivi în faţa sa o măsuţă demontabilă şi începu să scrie deodată în două caiete, cu mîna dreaptă şi cu mîna stîngă. Wagner nu făcea niciodată mai puţin de două treburi odată.

— Şi acum, povesteşte! se adresă el, evident, elefantului. Acesta îşi întinse trompa pînă la urechea lui Wagner şi începu sa sîsîie foarte repede, cu pauze foarte mici

— S-ss-şss-s-ss-sss...

„Un adevărat alfabet Morse” – gîndi Denisov, deschizînd caietul gros, legat în pînză.

Wagner înregistra cu mîna stîngă ce-i dicta elefantul, iar cu dreapta scria un tratat ştiinţific. Elefanul mergea cu un pas uniform, şi legănarea lui lină aproape că nu stînjenea scrisul. Denisov se apucă să citească jurnalul lui Peskov şi se cufundă imediat în lectura lui.

Iată conţinutul acestui jurnal.

„RING NU VA FI OM”...

„27 martie. Am impresia că am nimerit în cabinetul lui Faust. Laboratorul profesorului Wagner este uluitor. Ce nu poţi vedea aici: fizică, chimie, biologie, electrotehnică, microbiologie, anatomie, fiziologie... s-ar părea că nu există domeniu de ştiinţă care să nu-l intereseze pe Wagner – sau Wag, cum mi-a cerut să-i spun. Microscoape, spectroscoape, electroscoape şi diferite alte „scoape”, care-i îngăduie să vadă lucruri inaccesibile ochiului liber. Urmează apoi aparate pentru auz: „microscoape” acustice, cu ajutorul cărora Wagner recepţionează mii de sunete noi: „şi lunecarea jivinelor marine, şi fiorul răchitei îndepărtate”. Vezi aici materiale de sticlă, cupru, aluminiu, cauciuc, porţelan, ebonit, platină, aur, oţel, în cele mai variate forme şi combinaţii. Retorte, baloane, serpentine, eprubete, lămpi, bobine, spirale, fire, şaltăre, întrerupătoare, butoane. Oare toate acestea nu reflectă însăşi complexitatea creierului lui Wagner? Camera de alături este un adevărat panopticum, acolo Wagner face culturi de ţesuturi ale corpului omenesc, hrăneşte un deget viu tăiat de la un om, o ureche de iepure, o inima de cîine, un cap de berbec şi... un creier de om. Da, da, un creier viu care gîndeşte! Sarcina mea este tocmai să am grija de el. Profesorul stă de vorba cu creierul, apăsînd cu degetul pe suprafaţa lui. Îl hrăneşte cu o soluţie fiziologică specială, iar eu trebuie să mă îngrijesc ca această soluţie să fie mereu împrospătată. De la o vreme, Wagner a modificat puţin compoziţia soluţiei, „alimentînd mai intens creierul”. Şi, ca prin minune, acesta a început să crească foarte repede. N-aş putea spune însă că acest encefal, de dimensiunile unui pepene mare, prezintă un spectacol prea atrăgător.

29 martie. Wag duce discuţii aprinse cu neobişnuitul obiect al cercetărilor sale.

30 martie. În seara asta, Wag mi-a spus povestea acestui creier.

— Aparţine unui tînăr savant german, Ring, care a murit în Abisinia, dar, după cum vezi, creierul sau continuă să trăiască şi să gîndească. În ultima vreme însă, nu ştiu de ce este tot mai trist. Ochiul pe care i l-am montat nu-l mai mulţumeşte. Ar vrea

nu numai să vadă, ci să şi audă şi chiar să umble. Din pacate, şi-a exprimat această dorinţă cam tîrziu. Dacă mi-ar fi spus-o mai demult, poate că aş fi reuşit să i-o satisfac. Aş fi găsit în sala de disecţie un cadavru potrivit ca dimensiune şi aş fi transplantat creierul lui Ring în alt cap. Dacă omul murise din cauza unei afecţiuni cerebrale, aş fi reuşit să-l readuc la viaţă printr-o transplantare. În felul acesta, creierul lui Ring ar fi primit un corp nou, în care viaţa ar fi pulsat din plin. Din păcate, am început experienţe de creştere a ţesuturilor, iar acum, după cum vezi, procesul de creştere a evoluat atît de mult, încît craniul omenesc a devenit neîncăpător. Ring nu va mai fi om.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta? Nu vă gîndiţi cumva că Ring ar putea fi şi altceva decît om?

— Exact: Ar putea fi şi altceva, să zicem un elefant. E adevarat că în momentul de faţa encefalul său nu a ajuns încă pînă la dimensiunile unui creier de elefant, dar putem face şi asta, trebuie doar să avem grijă ca să capete forma cuvenită. În curînd voi primi un craniu de elefant, voi introduce în el creierul şi voi continua hipertrofierea ţesuturilor sale pînă cînd acestea vor umple întregul spaţiu cranian.

— Nu cumva vreţi să faceţi din Ring un elefant?

— Şi de ce nu? Am şi vorbit cu Ring. Dorinţa lui de a vedea, de a auzi, de a se mişca şi a respira este atît de mare, încît ar accepta să fie chiar un porc sau un cîine. Oricum, elefantul este un animal nobil, puternic şi cu o longevitate apreciabilă. El, adică creierul lui Ring, mai poate trăi încă 100–200 de ani. Oare nu este o perspectivă plăcută? Ring a şi consimţit...”

Denisov întrerupse lectura jurnalului şi se adresă lui Wagner:

— Spuneţi-mi, vă rog, nu cumva elefantul pe care mergem noi acum...

— Da, da, are un creier de om, răspunse Wagner, fără a se opri din sens. Citeşte mai departe şi nu mă întrerupe.

Denisov tăcu, dar nu reluă imediat lectura jurnalului. Gîndul că elefantul pe care erau instalaţi are un creier de om i se părea de-a dreptul monstruos. Se uită la animal cu un sentiment de curiozitate amestecat cu o groază superstiţioasă.

„31 martie. Astăzi am primit craniul unui elefant. Profesorul i-a făcut o secţiune transversală în regiunea frontală.

— Asta, spuse el, e ca să pot introduce creierul şi ca să-l scot apoi uşor cînd va trebui să-l trec din acest craniu în altul, viu.

Am examinat interiorul craniului şi m-a surprins spaţiul relativ restrîns destinat creierului. Din exterior elefantul mi se părea mult mai „inteligent”.

Dintre toate animalele terestre, continuă Wag, elefantul are cel mai dezvoltat sinus frontal. Vezi? Toată partea superioară a craniului este formată din camere pline cu aer, pe care un profan le confunda de obicei cu zona cerebrală. În realitate, creierul este destul de mic şi ascuns foarte departe, uite aici. Locul ar corespunde oarecum regiunii auditive. Iată pentru ce gloanţele care vizeaza partea din faţa a capului nu-şi ating în general scopul: ele străpung cîteva membrane cartilaginoase, dar nu pot ajunge pînă la creier.

Împreună cu Wag, am făcut cîteva orificii în craniu, pe unde vom introduce tuburile care vor alimenta creierul cu soluţia nutritivă. Apoi am introdus cu multă grijă creierul lui Ring într-una dintre jumătăţile craniului. Creierul nu umplea nici pe departe spaţiul ce-i era rezervat.

— Nu-i nimic. Pe drum va mai creşte, spuse Wag, prinzînd între ele cele două jumătăţi ale craniului.

Mărturisesc că nu am prea multă încredere în reuşita experienţei, deşi cunosc multe dintre invenţiile neobişnuite ale lui Wag. Aici, însă, lucrurile îmi par deosebit de complicate şi barate de obstacole uriaşe. În primul rînd trebuie să găsim un elefant viu. Ca sa-l aducem din Africa sau India, ne-ar costa prea scump şi, pe lîngă aceasta, s-ar putea ca, dintr-un motiv sau altul, elefantul să nu se potrivească. Iată de ce Wag a hotărît să ducă creierul lui Ring în Africa, şi anume pe Congo, unde, de altfel, a mai fost, să prindă acolo un elefant şi să facă pe loc transplantarea creierului. Transplantarea creierului! Uşor de spus! Dar, ca s-o faci, e cu totul altceva decît să treci o mănuşă dintr-un buzunar în altul. Vor trebui prinse şi cusute toate terminaţiile nervilor, toate venele şi arterele. Şi, deşi anatomia omului şi cea a animalului prezintă asemănări, totuşi există deosebiri destul de mari. Va izbuti oare Wag să sudeze două sisteme atît de diferite? Şi nu trebuie uitat că toată această operaţie complexă urmează să fie făcută pe un elefant viu...

27 iunie. Voi aşterne acum pe hîrtie o serie întreagă de

întîmplări care s-au petrecut în ultima vreme. Călătoria nu ne-a adus numai plăceri. Încă de pe vapor, şi apoi cu deosebire în barcă, am început să fim pur şi simplu asaltaţi de ţînţari. Este adevărat că dacă ne aflam în mijlocul fluviului, lat cît un lac, scăpăm de ei, dar ajungea să ne apropiem puţin de mal ca să fim înconjuraţi de roiuri întregi formate din aceste gîngănii infernale. Cînd ne scăldăm, năvăleau peste noi muştele negre, care ne sugeau sîngele. După ce am debarcat şi am pornit-o pe jos, au început să ne urmărească alţi duşmani: furnicile pitice şi puricii de nisip. În fiecare seară, trebuie să ne controlăm amănunţit picioarele şi să măturăm puricii de pe ele. Şerpii, miriapodele, albinele şi viespile ne-au dat şi ele de furcă.

Drumul prin desişul pădurii n-a fost nici el uşor, iar prin poieni era şi mai greu: peste tot iarbă deasă şi tulpini groase, înalte de patru metri. Mergi mereu între doi pereţi de verdeaţă şi nu vezi nimic în jurul tău. E înfiorător. Frunzele ascuţite îţi zgirie obrazul şi mîinile. Iarba pe care calci se încolăceşte în jurul picioarelor, îngreunîndu-ţi mersul. Pe timp de ploaie, frunzele uriaşe adună apa, care apoi se revarsă peste tine ca dintr-o găleată. Trebuie să umblăm înşiruiţi unul cîte unul, pe poteci înguste, croite prin păduri şi savană. Aceste drumuri sînt, de altfel, singurele căi de comunicaţie prin locurile acestea. Eram cu toţii douăzeci de oameni, dintre care optsprezece hamali şi călăuze din tribul negru al fanilor.

În sfîrşit, iată-ne ajunşi la destinaţie. Întindem corturile pe malul lacului Tumba. Călăuzele noastre se odihnesc pescuind, aceasta fiind una dintre marile lor bucurii. Cu multă greutate îi putem smulge de la această ocupaţie plăcută pentru a-i pune să ne conducă mai departe. Avem două corturi mari, aşezate într-un loc foarte bine ales, pe un dîmb uscat, cu iarbă rară şi care oferă o largă perspectivă de jur împrejur. Creierul lui Ring a suportat uşor călatoria şi se simte destul de bine. Aşteaptă cu nerăbdare întoarcerea în lumea sunetelor, a culorilor, a senzaţiilor. Wag îl încurajează, declarîndu-i că acum nu mai are mult de aşteptat. Este limpede că profesorul face nişte pregătiri misterioase.

29 iunie. Mare tărăboi în tabăra noastră. Fanii au dat peste urmele proaspete ale unui leu, nu departe de corturi. Am desfăcut lada cu arme şi le-am dat puşti celor care spun că ştiu să tragă, iar după-amiază am făcut o tragere de probă. A fost

nemaipomenit! Fanii îşi lipeau patul armei de burtă sau de genunchi, reculul îi trîntea de-a dura pînă departe, iar gloanţele nimereau exact în partea cealaltă. În schimb, zelul lor nu cunoştea margini, iar gălăgia pe care o fac nu poate fi descrisă. Cred că ţipetele lor vor îndrepta spre noi sălbăticiunile flămînde din întregul bazin al fluviului Congo.

Fanii sînt înspăimîntaţi. Cum se lasă seara, se adună în jurul corturilor noastre şi aprind focurile, pe care nu le mai lasă apoi să se stingă toata noaptea. Cred că înţeleg acum frica omului primitiv în faţa înfiorătoarelor animale sălbatice. Cînd leul rage – am avut pînă acum de cîteva ori prilejul să-i aud răgetul –, simt că se petrece în mine ceva ciudat: în sînge mi se trezeşte teama ancestrală, iar inima parcă mi se opreşte. Nici să fug parcă nu pot, ci-mi vine doar să mă ghemuiesc sau să mă îngrop în pămînt ca o cîrtiţă. Cît despre Wag, parcă nici nu aude răgetul leului [...]”

„VODCA DE ELEFANT”

„21 iulie 1957. Fanii au descoperit locul unde se adapă elefanţii. Este un lac de pădure, destul de mic. După ce elefanţii s-au adăpat şi s-au afundat în desişul pădurii, Wag, eu şi indigenii ne-am apucat de lucru. Ne-am dezbrăcat şi am intrat în apă, unde am început să batem pe fundul lacului şiruri strînse de bîrne, îngrădind astfel o mică porţiune a lacului Pe urmă, am lipit bine cu lut peretele de sub apă şi am obţinut în felul acesta un mic iaz îndiguit. Stavilarul despărţea porţiunea aceasta a lacului chiar în locul unde veneau de obicei elefanţii la adăpat.

— Minunat! spuse Wag. Nu ne mai rămîne acum decît să „otrăvim” apa. Pentru asta am o soluţie foarte bună, absolut inofensivă, dar care îmbată mai puternic decît alcoolul.

Mai multe ore în şir, Wag se închise în laboratorul său, de unde ieşi pînă la urmă cu o găleată de „vodcă de elefant” – cum îi spunea el. „Vodca” fu turnată în apă, iar noi ne căţărarăm în copaci, pregătindu-ne de aşteptare.

— Or să bea oare elefanţii vodca dumitale? l-am întrebat eu.

— Sper c-o să le placă. După cîte ştiu, urşii beau vodcă, ba chiar ajung adevăraţi beţivi. Ssst! Se aud paşi...

Mi-am aruncat privirile asupra uriaşei „arene”.

Sînt nevoit să fac aici o mică digresiune. Trebuie să mărturisesc că în tot timpul călătoriei am fost mereu surprins de varietatea arhitectonică şi de peisajele mereu noi ale pădurii tropicale. În general, mergi printr-o pădure „în trei etaje”: mai întîi o mică pădurice de tufe şi de copaci mărunţi, care nu întrec înălţimea omului; deasupra ei se ridică o a doua pădure, cam tot atît de înaltă ca pădurile noastre nordice. În sfîrşit, deasupra ei se înalţă cea de-a treia pădure, formată din arbori uriaşi. Între şirurile de coroane ale primelor două păduri există goluri, pe care le umplu doar lianele şi vrejurile diferitelor plante tîrîtoare. Spectacolul pe care-l oferă o asemenea pădure în trei caturi este o adevărată vrajă. Sus de tot, deasupra capului, nălucesc peşteri înverzite, cascade de verdeaţă, căzînd de pe o stîncă pe alta, şi munţi înverziţi ce se înalţă pînă în norî. Şi totul – împodobit cu penele în mii de culori ale pasărilor şi nuanţelor de

vis ale orhideelor.

Şi deodată îţi vine să crezi că ai nimerit într-o măreaţă catedrală gotică, susţinută de nenumărate coloane uriaşe, înfipte în pămîntul acoperit cu muşchi şi cu vîrfurile atingînd cupola aproape invizibilă. Mai faci cîţiva paşi şi iarăşi nu mai recunoşti locul; te afli acum în hăţişuri de nestrăbătut. Din faţă şi din spate, din dreapta şi din stîngă, te înăbuşă frunzele. Muşchiul, iarba şi florile îţi strîng trupul pînă la umeri. Simţi că te trage în jos un adevărat vîrtej de verdeaţă. Picioarele ţi se împiedică în vegetaţia moale sau se lovesc de trunchiurile copacilor răsturnaţi, dar în clipa cînd eşti sleit de puteri şi simţi că te-ai împotmolit pentru totdeauna în mlaştina vegetaţiei de nestrăbătut, crengile se dau parcă la o parte şi rămîi fără glas: eşti în mijlocul unei uriaşe peşteri rotunde, cu bolta verde. „Un stîlp” de o grosime neînchipuită susţine cupola peşterii. Pe pămînt nici un fir de iarbă – un adevărat teren de crichet. Arborele uriaş înăbuşă cu umbra sa orice vegetaţie din jur, nelăsînd să pătrundă nici o rază de lumină. Crengile îi atîrnă pînă la pămînt, înfrăţindu-se parcă cu el. Aici este împărăţia întunericului şi a răcoarei. În călătoria noastră am avut nu o dată prilejul să ne odihnim la umbra cîte unui asemenea gigant: baobab, arbore de cauciuc, sau smochin indian.

Un asemenea arbore uriaş ne-a oferit şi acum adăpost în crengile sale. Se afla nu departe de apă şi ne dădea astfel posibilitatea să vedem toate animalele ce mergeau pe poteca elefanţilor şi care trebuiau să străbată „arena” înainte de a se apropia de mal. Cîte drame ale pădurii n-a văzut această „arenă”! Ici-colo mai albeau oase de antilope, bivoli şi mistreţi. Nu departe începea savana, aşa că adesea veneau aici la adăpost şi animale de cîmpie.

În „arenă” îşi făcu deodată apariţia un porc mistreţ, urmat de o scroafă şi opt purcei. Întreaga familie se îndrepta spre lac. Nu după multă vreme mai apărură încă cinci femele, pare-se din aceeaşi familie. Mistreţul se apropie de apă şi se apucă să bea, dar dintr-o dată îşi scoase rîtul din apă, grohăi în semn de protest şi trecu în altă parte. Încercă şi acolo apa, dar se vede că nu-i plăcu şi dădu din cap.

— Nu vrea să bea, îi şoptii eu lui Wag.

— Nu i-a simţit încă gustul, îmi răspunse acesta tot în şoaptă. Wag avea dreptate. Nu trecu mult, mistreţul încetă să

mai dea din cap şi începu să bea. Scroafa însă se agita şi, după cum mi se părea mie, le striga purceilor să nu bea. După o vreme îi prinse şi ea gustul. Mistreţul, femelele şi purceii băură multă vreme – mai mult decît obişnuiesc în general. Primii care se îmbătară fură purceii: ei începură deodată să guiţe şi se năpustiră unul asupra altuia, gonind prin „arenă”. După ei, se îmbătară şi cele şase femele. Clătinîndu-se, începură să grohăie, să se împleticească şi să se înfrunte; se ridicau pe picioarele dindărăt, se tăvăleau pe pămînt şi se dădeau chiar peste cap. Pînă la urmă, se trîntiră la pămînt şi adormiră împreună cu purceii. Mistreţul, însă, se dovedea a fi rău la beţie. Grohăia înfricoşător, se năpustea asupra arborelui uriaş din mijlocul poienii, înfigîndu-şi cu atîta forţă colţii, încît abia de-i mai putea scoate.

Urmăream cu atîta interes năzdrăvăniile mistreţului beat, încît nici n-am băgat de seamă cînd s-au apropiat elefanţii. Păşind tacticos, ei începură să iasă unul după altul din cărarea înverzită. Trebuie să spun că în clipa aceea pajiştea din jurul arborelui arăta într-adevăr ca o arenă de circ, dar nu cred să fi existat vreodată un circ cu atîţia artişti patrupezi. Mărturisesc că m-a înspăimîntat mulţimea aceea de trupuri masive ale elefanţilor, asemenea unor şobolani uriaşi. Erau peste douăzeci la număr.

Dar ce i s-o fi năzărit beţivanului de mistreţ? În loc să o ia la sănătoasa, el prinse să grohăie ameninţător şi se repezi ca o săgeată spre turma de elefanţi. Elefantul care mergea în faţă, cel mai mare dintre toţi, probabil că nu se aştepta la un atac. Îşi încovoie aşadar capul, privind cu curiozitate la animalul ce gonea spre el. Apropiindu-se de elefant, mistreţul îl lovi cu colţii în picior. Elefantul răsuci în grabă trompa, îşi aplecă deodată capul şi, luîndu-l pe mistreţ în colţi, îl zvîrli cu atîta putere încît acesta căzu în apă.

Mistreţul grohăi, se bălăci în apă şi, înainte de a ieşi la mal, mai trase cîteva înghiţituri de apă, ca şi cum ar fi vrut să capete curaj. De data asta, văzîndu-l că se apropie din nou, elefantul se pregăti de atac. Îl aşteptă pe mistreţ cu colţii lăsaţi în jos, şi cînd acesta se năpusti asupra lui nimeri în colţi şi fu într-o clipă spintecat. Elefantul zvîrli de pe colţi animalul muribund şi-l călcă în picioare. Din mistreţ nu mai rămaseră decît capul şi coada, căci trupul şi picioarele îi fuseseră făcute

piftie.

Cu aceiaşi paşi măsuraţi, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, elefantul conducător străbătu întreaga „arenă”, ocolind cu grijă puii de mistreţ şi femelele ce zăceau ameţite, coborî spre malul apei şi-şi cufundă trompa în ea. De sus, din copac, noi priveam curioşi să vedem ce o să se întîmple.

Elefantul înghiţi o dată, dar ridică brusc trompa şi începu să răscolească apa, probabil ca să-i asemuiască gustul în diferite locuri. Mai făcu cîţiva paşi şi, deodată, îşi cufundă trompa dincolo de bariera noastră, unde apa nu era otrăvită cu băuturi ameţitoare.

— S-a dus de rîpă planul nostru! şoptii eu, dar în acelaşi moment scoase un strigăt de mirare: elefantul se întorsese la locul îngrădit şi începuse să bea „vodca de elefant”. Îi plăcea. Lîngă elefantul conducător se rînduiră şi ceilalţi elefanţi, dar barajul nostru nu era prea mare, aşa încît o parte din turma de elefanţi se adăpa cu apă obişnuită.

Credeam că adăpatul nu se va termina niciodată. Vedeam pîntecele elefantului umflîndu-se într-un chip monstruos. Elefanţii beau, nu glumă, aşa încît după o jumătate de oră nivelul apei din bazinul nostru scăzuse la jumătate, iar după o oră elefantul şi tovarăşii săi supseseră tot lichidul, pînă la fund. Dar, încă înainte de a fi terminat de băut, elefanţii începură să se clatine, iar unul dintre ei se prăbuşise chiar în apă, ridicînd valuri mari. Animalul scoase un strigăt, se ridică şi căzu apoi într-o rînă; întinzîndu-şi trompa pe mal, începu să sforăie cu atîta putere încît tremurau pînă şi frunzele arborilor, iar păsărelele speriate îşi luau zborul, urcîndu-se pe crengile cele mai de sus ale copacilor.

Conducătorul elefanţilor se îndepărtă de lac, gîfîind ca o locomotivă. Dar trebui să se oprească şi am văzut că şi trompa îi atîrna moale ca o cîrpă, urechile ba i se ridicau, ba i se lăsau blege în jos. Elefantul se clătina încet şi ritmic cînd înainte, cînd înapoi, în timp ce în jur tovarăşii săi cădeau ca seceraţi de gloanţe. Ceilalţi elefanţi, care nu băuseră „vodcă “, priveau uimiţi acest spectacol ciudat. Începură să mugească şi să se agite în jurul elefanţilor beţi, încercînd să-i ridice. O femelă uriaşă se apropie de elefantul conducător şi-i pipăi neliniştită capul cu trompa. La acest gest de mîngîiere, elefantul răspunse cu o mişcare înceată a cozii, fără a înceta să se legene. Apoi

ridică brusc capul, începu să sforăie şi căzu la pămînt. Elefanţii treji se înghesuiră buimăciţi în jurul său, nevrînd să plece fără conducător.

— Proastă treabă dacă elefanţii treji vor rămîne aici, zise Wag, de data aceasta cu glas tare. Ce să facem cu ei? Să-i ucidem? Mai bine să mai aşteptăm, că vedem ce-or să mai facă.

Elefanţii care nu se îmbătaseră păreau să ţină sfat. Scoteau sunete ciudate, mişcîndu-şi într-una trombele. „Conferinţa" dură destul de mult. Începuse să se lumineze de ziuă, cînd elefanţii îşi aleseră un nou conducător şi încet, unul după altul, părăsiră „arena", unde zăceau „cadavrele" tovarăşilor."

RING A DEVENIT ELEFANT

„Sosise timpul să ne dăm jos din copac. Am privit cu oarecare emoţie „arena”, care amintea acum un cîmp de bătălie. Uriaşii elefanţi zăceau pe o rînă, amestecaţi cu mistreţii. Va ţine oare beţia asta destulă vreme? Ce se va întîmpla dacă elefanţii se vor trezi înainte ca noi să fi terminat operaţia de transplantare a creierului? Ca şi cînd ar fi căutat să mă sperie şi mai tare, animalele mişcau din cînd în cînd trompa, iar unii dintre ei mugeau prin somn.

Pe Wag toate acestea păreau că-l lasă rece. Se dădu repede jos din copac şi se apucă de treabă, în timp ce fanii ucideau mistreţii adormiţi. Wag împreună cu mine începurăm operaţia. Wag comandase din vreme instrumente chirurgicale în stare să vină de hac osului de elefant. Se apropie de elefantul conducător, scoase din ladă bisturiul sterilizat, făcu cîteva incizii pe capul elefantului, după care dădu pielea la o parte şi începu rezecţia craniului. Elefantul îşi agită de cîteva ori trompa, lucru ce avu darul să mă alarmeze, dar Wag mă linişti:

— Nu te speria. Garantez pentru eficacitatea narcoticului meu. Elefantul n-o să se trezească înainte de trei ore, iar pînă atunci sper să termin transplantarea. După aceea, nu va mai prezenta pentru noi nici o primejdie.

Şi Wag continuă metodic să taie craniul; instrumentele erau perfecte, astfel încît, în curînd, el putu înlătura o parte din osul parietal.

— Dacă o să ai vreodată prilejul să mergi la o vînătoare de elefanţi, îmi spuse el, să ştii că trebuie să ocheşti numai în această regiune limitată. Spunînd acestea, Wag îmi arătă spaţiul dintre ochi şi ureche, nu mai mare decît o palmă. L-am prevenit pe Ring, adică creierul lui, să-şi ferească cu grijă acest loc.

Wag reuşi destul de repede să golească capul elefantului de substanţa cerebrală. Dar în clipa aceasta se produse ceva neaşteptat: elefantul fără creier începu deodată să se mişte, să-şi legene corpul greoi, iar apoi, spre marea noastră surprindere, se ridică şi porni. Se pare însă că nu vedea nimic, deşi ochii îi erau larg deschişi. Astfel, nu-l ocoli pe unul dintre tovarăşii săi, care zăcea în drum, şi, poticnindu-se, căzu la pămînt. Trompa şi

picioarele începură să se mişte spasmodic. „Nu cumva moare?” – îmi spusei întristat la gîndul că toată truda noastră fusese de pomană.

Wag aşteaptă pînă ce elefantul încetă să se mişte, după care continuă operaţia.

— Acum elefantul este „mort”, spuse el, cum se şi cuvine unui animal fără creier. Noi însă îl vom învia, lucru care nu-mi pare prea greu. Adu-mi acum creierul lui Ring. Numai de nu s-ar produce vreo infecţie!

Mi-am spălat cu grijă mîinile, am scos din craniul de elefant pe care-l adusesem cu noi creierul hipertrofiat al lui Ring şi l-am predat lui Wag.

— Ei, acu-i acu!... spuse el, introducînd creierul în craniul elefantului.

— Se potriveşte? întrebai eu.

— Nu strica să mai crească puţin, dar, în sfîrşit, nu are importanţă. Mai rău ar fi fost dacă ar fi crescut prea mult şi nu ar fi încăput în cutia craniană. Acum mi-a rămas lucrul cel mai greu: să cos terminaţiile nervoase. Fiecare nerv pe care-l voi prinde este un contact între creierul lui Ring şi corpul elefantului. Dumneata, odihneşte-te! Stai jos şi priveşte, dar ai grijă să nu mă deranjezi.

Wag începu să lucreze cu o repeziciune şi o atenţie neobişnuite. Era într-adevăr un artist în meseria lui, iar degetele sale aminteau pe acelea ale unui pianist virtuos, care execută o bucată foarte grea. Faţa îi era concentrată şi privirea ochilor aţintită într-un singur punct, ceea ce se întîmpla numai atunci cînd îşi încorda atenţia la maximum. Se vedea că în clipa aceea ambele emisfere ale creierului desfăşurau aceeaşi activitate, controlîndu-se oarecum, reciproc. În sfîrşit, Wag închise cutia craniană, o prinse cu clame metalice, după care întinse deasupra pielea şi o cusu.

— Perfect. Acum – bineînţeles, dacă va trăi – va rămîne doar cu cicatricea pe piele. Sper însă că Ring mă va ierta pentru aceasta.

„Ring mă va ierta!” Da, acum elefantul devenise Ring sau, mai exact, Ring devenise un elefant. M-am apropiat de acest animal, în capul căruia se afla un creier omenesc şi l-am privit cu o curiozitate extremă. Privirea îi era la fel de lipsită de viaţă ca şi înainte.

— De ce oare? am întrebat. Doar creierul lui Ring este în deplină cunoştinţă şi totuşi ochii... lui (nu mă hotărăm să spun „ochii elefantului” sau „ochii lui Ring”) au o privire sticloasă.

— Foarte simplu, răspunse Wag. E adevărat că nervii care pornesc de la creier au fost cusuţi, dar încă nu s-au sudat cu restul organismului. L-am prevenit pe Ring să nu facă nici o mişcare pînă cînd nervii nu se vor suda definitiv. Am avut o deosebită grijă şi cred că aceasta se va întîmpla destul de repede.

Soarele începuse să apună. Fanii se îngrămădeau pe malul apei, unde aprinseseră focuri şi frigeau carnea de mistreţ, pe care o înfulecau apoi cu mare poftă. Unii dintre ei se pare că o preferau crudă. Deodată, unul dintre elefanţii beţi slobozi un strigăt puternic. Acest semnal ascuţit de chemare îi trezi şi pe ceilalţi, care începură să se scoale unul după altul. Wag, eu şi fanii ne grăbirăm să ne ascundem prin tufişuri. Clătinîndu-se încă, elefanţii se apropiară de conducătorul lor, pe care îl „operasem”, îl pipăiră multă vreme, miroşindu-l cu trompa şi spunîndu-i ceva pe limba lor. Îmi închipui cum trebuie să se fi simţit Ring în clipa aceea, dacă bineînţeles începuse să vadă şi să audă. În sfîrşit, elefanţii se îndepărtară şi noi am putut să ne apropiem iarăşi de pacientul nostru.

— Ascultă şi nu-mi răspunde, spuse Wag, adresîndu-se elefantului, ca şi cum acesta ar fi fost într-adevăr în stare să vorbească. Îţi dau voie doar să clipeşti din ochi, dacă, bineînţeles, poţi s-o faci. Aşadar, dacă ai înţeles ce ţi-am spus, clipeşte de două ori.

Elefantul clipi de două ori din ochi.

— Admirabil! spuse Wagner. Astăzi va trebui să stai nemişcat, dar mîine poate că-ţi voi da voie să te scoli. Pentru ca elefanţii şi alte animale să nu-ţi tulbure liniştea, vom bara poteca elefanţilor, iar noaptea vom aprinde focuri.

24 iulie. Astăzi elefantul s-a ridicat pentru prima oară.

— Felicitările mele! spuse Wag. Ce nume să-ţi dăm? Că doar nu putem să-ţi divulgăm taina în faţa străinilor. Îţi voi spune Sapiens, Eşti de acord?

Elefantul dădu din cap.

— Vom comunica prin gesturi, pe baza alfabetului Morse, adăugă Wag. Dumneata o să mişti vîrful trompei: în sus – punct, lateral – liniuţă. Dacă ţi se pare însă mai comod, poţi semnaliza

prin sunete, ia să vedem cum foloseşti trompa.

Elefantul începu să mişte trompa, dar lucru curios: trompa se întorcea în toate direcţiile, ca o articulaţie luxată.

— Asta e pentru că nu eşti încă obişnuit. Pînă acum n-ai avut doar niciodată trompă, Ring! Dar de mers, poţi merge?

Elefantul începu să meargă, dar era limpede că picioarele din spate se supuneau mai bine decît cele din faţă.

— Da, va trebui să înveţi să fii elefant, spuse Wag. Creierul dumitale nu este nici pe departe înzestrat ca cel de elefant. Cred că o să înveţi destul de repede sa umbli, să mişti trompa şi urechile, dar creierul elefantului mai are în plus instincte naturale, chintesenţa experienţei a sute de generaţii de elefanţi. Un elefant adevărat cunoaşte ce primejdii îl ameninţă, ştie cum să se apere de diferiţi duşmani, unde să găsească hrană şi apă. Dumneata nu ştii nimic din toate acestea, aşa că ar trebui să înveţi din propria dumitale experienţă. Or, ca să capete această experienţă, au trebuit să piară elefanţi fără număr. Nu-ţi pierde totuşi cumpătul şi să nu-ţi fie teamă, Sapiens, căci noi nu te vom părăsi. De îndată ce te vei face bine, plecăm împreună în Europa. Dacă vrei, o să trăieşti în patria dumitale, în Germania. Dacă nu, vei putea pleca cu mine în U.R.S.S., unde vei trăi în grădina zoologică. Spune, cum te simţi acum?

Sapiens-Ring întîmpina, pare-se, mult mai puţine dificultăţi la semnalizarea prin sîsîit decît mişcînd trompa. El începu să scoată din trompă o serie de sunete scurte şi lungi Wag îl asculta (pe vremea aceea, eu încă nu cunoşteam alfabetul Morse) şi îmi traducea:

— Văd ceva mai prost ca înainte. Este adevărat că, avînd situaţi ochii atît de sus, văd mai departe, dar cîmpul meu de vedere este destul de limitat. În schimb, mirosul şi auzul le am neobişnuit de fine şi de ascuţite. Niciodată n-aş fi crezut că în lumea aceasta există atît de multe sunete şi mirosuri. Simt acum mii de mirosuri noi şi neobişnuite, cu mii de nuanţe şi aud un număr nesfîrşit de sunete, pe care nici nu le-aş putea exprima cu cuvinte. Şuierat, pocnet, trosnet, ţipăt, tîrîit, scheunat, suspin, lătrat, strigăt, uruit, ropot, clănţănit, pîrîit, lipăit, fîlfîit... Acestea şi poate încă vreo zece alte cuvinte, iată întregul lexic omenesc care redă lumea sunetelor. Dar cît de necuprinsă este ea! Gîndacii şi viermii, de pildă, sfredelesc

scoarţa arborelui. Prin ce cuvinte sa redau acest concert simfonic, pe care îl aud atît de limpede? Sau zgomotele!

— Faci progrese, Sapiens, spuse Wag.

— Dar mirosurile! continua Ring să-şi descrie noile senzaţii. Aici mă pierd de-a binelea şi nu pot nici măcar aproximativ să va descriu senzaţiile mele. Vă pot spune doar ca fiecare arbore, fiecare lucru îşi are mirosul său specific.

Elefantul coborî trompa, adulmecă pămîntul şi continuă:

— Iată, aici miroase a pămînt, dar miroase şi firul de iarbă căzut din gura unui animal ierbivor ce mergea la adăpat. Mai miroase a mistreţ, a bivol, a aramă. Nu înţeleg de unde vine mirosul de aramă. Aha! Uite pe jos o bucăţică de sîrmă, pe care ai aruncat-o probabil dumneata, Wagner.

— Cum se poate? întrebai eu. Dar subtilitatea senzaţiilor depinde nu numai de fineţea organelor periferice receptive, ci şi de dezvoltarea corespunzătoare a creierului.

— Da, răspunse Wag. După ce creierul lui Ring se va fi adaptat, senzaţiile lui nu vor fi inferioare celor ale elefantului. Acum, el recepţionează, cred, mult mai slab decît un elefant adevarat, dar fineţea aparatului auditiv şi olfactiv îi dau chiar de pe acum lui Ring o uriaşă superioritate în raport cu noi. Apoi se întoarse spre elefant şi-l întrebă. Sper, Sapiens, că nu-ţi va fi prea greu dacă ne vom întoarce la tabăra de pe colină călare pe dumneata?

Sapiens consimţi cu amabilitate dînd din cap. Am încărcat pe spinarea lui o parte din bagaje, apoi elefantul mă ridică pe mine şi pe Wag cu trompa şi pornirăm la drum. Fanii ne urmau pe jos.

— Cred, spuse Wag, că peste vreo două săptămîni Sapiens va fi complet restabilit şi atunci o vom porni spre Boma, de unde ne vom întoarce acasă, cu vaporul.

După ce aşezarăm corturile pe colină, Wag îi spuse lui Sapiens:

— Ai de mîncare pe aici mai mult decît e nevoie. Aşa că te rog să nu te îndepărtezi prea mult de tabără, în special noaptea. Poţi da peste diferite primejdii, pe care numai adevăraţii elefanţi ştiu să le ocolească.

Elefantul dădu din cap şi se apucă să rupă cu trompa crengile de pe arborii învecinaţi.

Deodată scoase un ţipăt şi, răsucindu-şi trompa, alergă

spre Wag.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Wag.

Drept răspuns, elefantul întinse trompa pînă sub nasul acestuia.

— Vai! Vai! spuse Wag, cu o notă de imputare în glas. Vino încoace, mă chema el şi-mi arată apendicele trompei, în formă de deget.

— Sensibilitatea acestui „degeţel” întrece sensibilitatea degetelor orbilor. Este cel mai gingaş organ al elefantului. Şi uite că Sapiens al nostru a reuşit să-şi rănească „degeţelul” înţepîndu-l într-un ghimpe.

Şi Wag scoase cu grijă ghimpele din trompa.

— Alta dată să fii mai atent, îi spuse el elefantului pe un ton sentenţios. Dacă un elefant are trompa rănită, este un invalid! Nu mai poate nici măcar să bea apă şi de fiecare dată cînd intră în rîu sau în lac este nevoit să bea cu gura, în loc să tragă apa în trompă şi din trompă în gură, cum fac elefanţii de obicei. Pe aici cresc foarte multe plante cu ghimpi, aşa încît du-te puţin mai departe şi învaţă să deosebeşti speciile de plante.

Elefantul ofta, dădu din trompă şi porni în pădure.

27 iulie. Situaţia e cum nu se poate mai bună. Elefantul mănîncă cantităţi uriaşe. La început era mai mofturos şi căuta să nu ia în gura decît ierburi, frunze şi crenguţe fragede. Dar cum rămînea veşnic flămînd, începu să se poarte curînd ca un adevărat elefant şi să bage în gura crengi groase cît mîna.

Arborii în jurul taberei noastre au luat o înfăţişare de-a dreptul jalnică, ca şi cum ar fi căzut pe aici un meteorit sau ar fi trecut lăcustele. Tufişurile din jur şi crengile mai groase ale arborilor nu mai au nici o frunză. Ramurile sînt rupte, scoarţa arborilor mîncată, peste tot gunoi, bălegar, crengi şi trunchiuri de copaci dărîmaţi. Sapiens îşi cere scuze pentru aceste distrugeri, dar obrazul subţire cu cheltuială se ţine” – după cum i-a spus el lui Wag prin semnele sonore.

1 august. Azi dimineaţă Sapiens nu a apărut.

La început, Wagner nu era neliniştit.

— Doar nu-i un ac să se piardă. Ce i se poate întîmpla? Nici un animal sălbatic nu îndrăzneşte să-l atace. Cred că în timpul nopţii s-a îndepărtat prea mult de tabără şi n-a avut încă timpul să se întoarcă.

Dar orele treceau, şi Sapiens nu se arata. În sfîrşit am

hotărît să plecam în căutarea lui. Fanii sînt neîntrecuţi cînd e vorba să depisteze urme, astfel încît şi de data aceasta găsiră repede urma elefantului. Am pornit-o după aceste urme, iar un bătrîn fan, ce mergea în frunte, cerceta urmele şi ne tălmăcea cu repeziciune semnele lasate de elefant.

— Aici elefantul a mîncat iarba şi pe urmă a început să rupă lăstari de tufiş. Apoi a plecat mai departe. Aici a făcut o săritură. S-o fi speriat de ceva. Da, da, uite şi ce l-a speriat: urme de leopard. O săritură, şi elefantul a luat-o la fugă, frîngînd totul în calea sa. Dar ce s-a întîmplat cu leopardul? Şi el fuge... Numai ca fuge în partea cealaltă, speriat şi el de elefant.

Urmele elefantului ne-au dus departe de tabără, pînă într-o poiană mlăştinoasă, unde urmele erau acoperite de apă. Se vede că elefantul se poticnise, dar a continuat să fugă, desprinzîndu-şi cu greu picioarele din nămolul mlăştinos. Iată şi apa, în care s-a aruncat elefantul. E fluviul Congo. L-o fi trecut înot?

Călăuzele noastre au pornit-o în căutarea unui sat apropiat, unde au făcut rost de o barcă, cu care au trecut pe celălalt mal. Aici, însă, nu se mai vedea nici o urmă de elefant. Să se fi prăpădit oare? Elefanţii ştiu să înoate, dar Ring oare ştia şi el? Oare reuşise să înveţe să înoate ca elefanţii? Fanii spuneau că elefantul o pornise înot după curent. Am mai plutit cu barca cîţiva kilometri înspre ocean. Dar n-am mai văzut nici un fel de urme. Wag era deprimat, căci toată truda noastră fusese zadarnică. Ce s-o fi întîmplat cu elefantul? Chiar dacă a rămas în viaţă, cum va putea el oare trăi în pădure, printre fiarele sălbatice? ...

8 August. Am pierdut o săptămînă întreagă tot căutînd elefantul. A fost zadarnic. Sapiens a dispărut fără urme. Nu ne-a mai rămas altceva de făcut decît să-i plătim pe fani şi s-o pornim spre casa”.

DUŞMANI PATRUPEZI ŞI DUŞMANI BIPEZI

— Am terminat de citit jurnalul, spuse Denisov.

— Iată şi continuarea lui, răspunse Wagner, mîngîind elefantul pe grumaz. În timp ce dumneata citeai jurnalul, Sapiens, alias Hoiti-Toiti, alias Ring, mi-a spus toată povestea amuzantă a peripeţiilor sale. Nu mai nadăjduiam să-l vad în viaţă, dar el a reuşit să găsească singur drumul spre Europa. Te rog, după ce descifrezi, să transcrii notele mele stenografice în care am însemnat povestea elefantului.

Denisov luă caietul plin de liniuţe şi puncte, începu să citească şi apoi să transcrie toată povestea elefantului, aşa cum o redase acesta.

Iată ce i-a povestit Sapiens lui Wagner:

„Nu ştiu dacă voi reuşi să vă fac să înţelegeţi prin ce am trecut de cînd am devenit elefant. N-aş fi crezut niciodată şi nici prin vis nu mi-ar fi trecut că eu, asistentul profesorului Turner, voi deveni odată elefant şi voi trăi în hăţişurile africane. Dar mai bine să expun în ordine cronologică succesiunea evenimentelor.

În seara aceea, m-am îndepărtat puţin de tabără şi păşteam liniştit iarba de pe pajişte. Smulgeam smocuri de ierburi zemoase, scuturam rădăcinile ca să îndepărtez pămîntul de pe ele, apoi le mîncam. După ce am isprăvit iarba, am pornit prin pădure în căutarea unei alte pajişti. Era o noapte cu lună şi se vedea destul de bine. Prin aer treceau insecte fosforescente, lilieci şi necunoscute păsări nocturne, asemenea bufniţelor. Călcam încet şi uşor, fără să simt măcar greutatea corpului. Mă străduiam să fac cît mai puţin zgomot şi adulmecam cu trompa. În dreapta şi în stîngă mea simţeam animale, dar n-aş fi putut spune care anume. N-aveam de ce mă teme, fiind cel mai puternic dintre toate animalele. Leul însuşi trebuia să mi se ferească din cale. Şi totuşi îmi era groaznic de frică de fiecare foşnet, de fiecare sunet, de un şoricel care se furişa pe lîngă mine sau de o mică vietate asemănătoare vulpilor noastre. Dînd în drum peste un mistreţ nu prea mare, m-am dat la o parte, făcîndu-i loc. Cred că nu eram încă conştient de propria-mi putere. Un singur lucru mă liniştea: ştiam că nu departe de mine se află oamenii, prietenii mei, care îmi pot veni în ajutor.

Păşind în felul acesta cu multă grijă, am ieşit într-o poieniţă şi mă şi grăbeam să rup un smoc de iarbă cînd deodată am simţit mirosul de fiară, iar urechea a prins un foşnet ce venea din nişte tufişuri de trestie. Am ridicat trompa, am întors-o grijuliu ca s-o feresc şi am început să adulmec în jurul meu. Deodată zării un leopard ascuns în tufişurile de pe malul apei, care mă privea cu ochi lacomi şi flămînzi. Tot trupul i se încordase pentru săritură. Încă o clipă, şi o să-mi sară în spate. Şi atunci, poate unde încă nu eram obişnuit cu viaţa de elefant şi simţeam şi judecam prea omeneşte, n-am mai fost în stare să-mi înving o teamă nebună. M-am cutremurat şi am luat-o la fugă.

Copacii trosneau şi se prăvăleau în calea mea. Animalele de pradă fără număr, speriate de goana mea turbată, ţîşneau din tufişuri şi din iarbă, repezindu-se care încotro ceea ce nu făcea decît să mă sperie şi mai tare. Parcă eram urmărit de toate animalele din bazinul fluviului Congo. Am fugit astfel, fără să ştiu cît timp şi încotro, pînă m-a oprit un obstacol: apa fluviului. Nu ştiu să înot – cel puţin îmi amintesc că nu ştiam cînd eram om. Pe urmele mele era însă leopardul – aşa credeam – şi de aceea m-am aruncat în apă şi am început să dau din picioare, ca şi cum aş fi continuat să alerg. În felul acesta am înotat, iar apa m-a răcorit şi m-a liniştit în- trucîtva. Mi se părea că întreaga pădure este plină numai de fiare sălbatice şi flămînde, care aşteaptă doar să ies la mal pentru a se năpusti asupra mea. Ore şi ore la rînd am înotat astfel, fără să mă opresc.

Soarele răsărise, dar eu tot mai înotam. Pe apa fluviului au început să treacă bărci cu oameni. La început nu mă temeam de ei, dar deodată am auzit dintr-o barcă o împuşcătură. Nu puteam crede că eram ţinta acestei împuşcături şi de aceea am continuat să înot. Imediat răsună încă o împuşcătură şi simţii o înţepătură ca de albină. Am întors capul şi am văzut că în barca plină cu indigeni şedea un alb, după înfăţişare un englez. Aşadar, el era acela care trăsese în mine. Vai! Prin urmare oamenii erau şi mai primejdioşi ca fiarele!.

Ce-mi rămînea de făcut? Voiam să strig englezului, să-l rog să nu tragă, dar din gîtlejul meu nu ieşeau decît nişte mugete stridente. Dacă englezul nimerea ţinta, eram pierdut... Mi-aţi atras doar atenţia asupra locului vulnerabil dintre ochi şi

ureche, unde se află creierul. Mi-am adus aminte de sfatul dumneavoastră şi am întors capul aşa încît gloanţele să nu mă nimerească acolo; în acelaşi timp, mă străduiam să ajung cît mai repede la mal. Cînd am urcat pe ţărm, mi-am dat seama că eram o ţintă excelentă, dar capul îmi era întors spre pădure. Englezul cunoştea, se pare, bine cum se vînează elefanţii, aşa încît socoti zadarnic să tragă în partea posterioară. De aceea, încetă să mai tragă, aşteptînd probabil să întorc capul. Eu însă, uitînd cu totul de animalele sălbatice, m-am năpustit în desişul pădurii.

Pădurea era acum de nepătruns. Lianele îmi aţineau calea şi în curînd împletiră în jurul meu o reţea atît de deasă, încît n-am mai putut-o străbate şi am fost nevoit să mă opresc. Eram frînt de oboseală. M-am trîntit la pămînt, fără să mă mai gîndesc dacă un elefant se cuvenea să facă acest lucru.

Am avut un vis înfiorător! Se făcea că eu, docentul universitar Ring, asistentul profesorului Turner, mă aflam în odăiţa mea din Berlin, de pe Unter der Linden. Era o noapte de vară. Prin fereastra deschisă îşi trimitea razele o stea singuratică. Se simţea mirosul teilor în floare, iar de pe măsuţă îşi exala aroma o garoafă roşie, într-un vas veneţian de sticlă albastră şlefuită. Deodată, printre aceste mirosuri plăcute, năvăli un oaspete nepoftit, un miros dulceag amintind de mirosul coacăzei negre. Ştiam însă că este un miros de animal sălbatic. Pregăteam tocmai prelegerea de a doua zi. Înclinînd capul peste cărţi, am aţipit, continuind să simt mereu mirosul de tei de garoafe şi de fiară sălbatică. În timp ce dormeam, am visat că devenisem elefant si că mă găseam în pădurea tropicală... Cum mirosul de animal sălbatic devenea tot mai puternic, m-a tulburat şi m-a trezit din somn. Nu era vis, ci realitate. Într-adevăr, mă transformasem în elefant prin vrăjile ştiinţei moderne, aşa cum Lucius se transformase în măgar[3].

Mirosul pe care l-am simţit era de biped, de sudoare de indian african. La el se adăuga şi acela de om alb, probabil omul care trăsese în mine din barcă. Aşadar, erau pe urmele mele. Poate chiar în clipa aceea stăteau ascunşi în tufiş, îndreptînd ţeava puştii spre locul primejdios dintre ochi şi ureche.

---

[3] Lucius este eroul povestirii satirice „Măgarul de aur”, de scriitorul latin Apuleius.

Am sărit repede în picioare. Mirosul venea din dreapta. Trebuie, deci, să fug spre stîngă. Fără a sta pe gînduri, o iau la goană rupînd crengi şi croindu-mi drum prin tufişuri. Şi deodată, – cine m-a învăţat oare acest lucru? – fac aşa cum procedează elefanţii cînd caută ca urmăritorii să le piardă urma, şi anume, după o retragere zgomotoasă, elefantul se linişteşte brusc. Urmăritorul nu mai aude nici un zgomot şi-şi închipuie că elefantul a rămas locului, dar acesta fuge mai departe călcînd însă atît de uşor şi dînd de o parte crengile cu atîta grijă, încît nici chiar o pisică n-ar putea face mai puţin zgomot.

Am alergat cel puţin doi kilometri pînă am îndrăznit, în sfîrşit, să întorc capul şi să adulmec văzduhul. Mirosea încă a oameni, dar departe, cel puţin la un kilometru de mine. Mi-am urmat, totuşi, fuga.

Se lăsase noaptea, acea noapte tropicală înăbuşitoare, încinsă şi întunecoasă s-o tai cu cuţitul. O dată cu întunericul, mă învălui din nou spaima. Mă cuprindea din toate părţile şi era tot atît de compactă ca şi întunericul. încotro să fug? Ce să fac? Mi se părea că a sta locului e mai îngrozitor chiar decît a umbla. Drept care am continuat să înaintez cu acelaşi pas neobosit.

Curînd, am simţit apa plescăind sub picioare. Am mai făcut cîţiva paşi şi am simţit că părăsisem pămîntul tare. Era oare un fluviu sau un lac? Orice-ar fi, m-am hotărît s-o pornesc înot. Pe apă eram cel puţin apărat de lei şi leoparzi. Am înotat şi, spre mirarea mea, foarte curînd am simţit din nou sub picioare pămîntul şi am ieşit la mal. Am pornit apoi mai departe.

În drum dădeam peste pîraie, rîuri şi mlaştini. În iarbă şuireau mici vietăţi nevăzute, iar broaştele uriaşe săreau speriate. Am umblat toată noaptea, iar în zori am fost nevoit să recunosc că mă rătăcisem de tot.

Au mai trecut cîteva zile, şi multe lucruri de care mai înainte mă speriam nu-mi mai produceau nici o teamă. Curios! În primele zile ale noii mele existenţe de elefant, mă temeam chiar să nu-mi zgîrii pielea cu ghimpi. Cred că mă speriase povestea cu înţeparea „degeţelului” trompei. Curînd, însă, m-am convins că nici ghimpii cei mai ascuţiţi şi puternici nu-mi pot face cel mai mic rău, fiindcă pielea mea groasă mă apără ca o platoşă blindată. De asemenea, mă temeam să nu calc întîmplător pe un şarpe veninos, iar cînd aceasta mi s-a întîmplat pentru prima oară, şi un şarpe s-a încolăcit în jurul

piciorului meu, încercînd să mă muşte, uriaşa mea inimă de elefant s-a făcut cît un purice. Mi-am dat însă seama de îndată că şarpele nu-mi poate face nici un rău şi de atunci găseam chiar o plăcere să strivesc cu piciorul şerpii care-mi ieşeau în cale şi nu se dădeau destul de repede la o parte.

Şi totuşi, mai era ceva care îmi provoca teamă. Noaptea traiam cu spaima fiarelor mari – leul şi leopardul. Deşi eram mai puternic decît ele şi cel puţin tot atît de bine înarmat, nu aveam nici o experienţă de luptă şi nici instinctul care să-mi călăuzească acţiunile. Iar ziua mă temeam de vînători, în special de albi. Ah, albii ăştia! Dintre toate fiarele ei sînt cei mai primejdioşi. Nu pot spune că-mi era frică de cursele, laţurile şi capcanele lor. Nici cu focurile sau cu plesnitorile lor nu ar fi putut să mă încolţească. Singura primejdie o constituiau pentru mine gropile acoperite cu frunziş şi de aceea cercetam cu grijă drumul pe care mergeam.

Simţeam mirosul satului de la cîţiva kilometri şi căutam mereu să ocolesc orice aşezare omenească. Cu ajutorul mirosului făceam chiar deosebire între diferite triburi de indigeni. Unele dintre ele erau pentru mine primejdioase, altele mai puţin, altele de fel. Într-un rînd, întinzînd trompa, am simţit un miros nou. Mi-ar fi greu să-l definesc şi să spun dacă era un miros de om sau de animal. Mai degrabă de om. Nu ştiam ce putea să fie. Şi, cum eram curios să aflu toate mirosurile pădurii şi tot ce putea deveni pentru mine o primejdie, m-am îndreptat în direcţia mirosului. Mergeam ca după o busolă, înaintînd cu foarte multă precauţie. Era noapte, şi indigenii dorm de obicei buştean. M-am furişat în liniştea cea mai adîncă, cercetînd în acelaşi timp cu grijă drumul din faţa mea. Mirosul devenea tot mai puternic.

Spre dimineaţă, am ajuns la marginea pădurii şi, ascunzîndu-mă în tufişuri, am cercetat întreaga poiană. Luna pălea şi, la lumina ei cenuşie, se vedeau nişte colibe mititele, cu acoperişurile ţuguiate. Într-o colibă ca asta, un om de statură mijlocie n-ar fi putut sta în picioare. Era o linişte deplină, nici măcar cîinii nu lătrau. M-am apropiat, avînd grijă să am vîntul în faţă. Nu înţelegeam cine putea locui în asemenea bordeie, făcute parcă de nişte copii în joacă.

Deodată am zărit ieşind dintr-o groapă o fiinţă asemănătoare unei făpturi omeneşti. Se ridică în picioare şi

şuieră. La acest sunet, răspunse o altă mogîldeaţă, care coborî într-o clipă de pe crengile unui copac. Alţi doi ieşiră din colibe şi se adunară cu toţii în faţa unui bordei mai mare, înalt cam de vreun metru şi jumătate. Aici începură să se sfătuiască, şi cînd primele raze ale Soarelui înroşiră cerul, reuşii să-i văd mai bine pe „gnomi” – aşa le-am zis eu acestor fiinţe ciudate. Am înţeles ca am dat peste un trib de pigmei – oamenii cei mai mici de pe faţa pămîntului. Au pielea de un cafeniu deschis şi părul aproape roşu. Chipurile le sînt armonios făcute şi bine proporţionate, dar statura nu trece de 80–90 cm. Unii dintre aceşti „copii” aveau bărbi dese şi creţe. Pigmeii vorbeau între ei, cu nişte glasuri piţigăiate, caraghioase.

Spectacolul era deosebit de interesant, dar mie nu-mi ardea de aşa ceva. Aceşti pitici mă înspăimîntau mai mult decît nişte uriaşi, Aş fi preferat chiar o întîlnire cu albii. Cu toată statura lor măruntă, pigmeii sînt cei mai înverşunaţi duşmani ai elefanţilor. Ştiam asta încă înainte de a fi devenit elefant. Ei sînt arcaşi excelenţi şi iscusiţi aruncători de suliţă. Pigmeii folosesc săgeţi otrăvite, şi ajunge o singură înţepătură de săgeată ca să omoare un elefant. Ei ştiu să se furişeze ca nişte umbre în spatele elefantului şi să-i prindă picioarele dindărăt în laţ sau să-l taie tendonul lui Achile cu un cuţitaş ascuţit. În jurul satelor ei împrăştie ghimpi şi beţişoare otrăvite… Am făcut cale întoarsă şi am luat-o la fugă ca atunci cînd fugisem din faţa leopardului. Din spate am auzit ţipete şi apoi zgomotul urmăririi. Poate ca aş fi reuşit să mă fac nevăzut dacă aş fi avut în faţă drum deschis. Dar trebuia să fug prin jungla deasă, ocolind mereu hăţişuri de nepătruns. Iar în timpul acesta urmăritorii mei – agili ca maimuţele, repezi ca şopîrlele şi neobosiţi ca ogarii – goneau ca şi cum pentru ei nici nu existau obstacole. Duşmanul se apropia din ce în ce mai mult. Aruncaseră chiar în mine cîteva suliţe, dar din fericire vegetaţia deasă mă apăra de ele. Simţeam că mă înăbuş şi eram cît pe ce să mă prăbuşesc, în timp ce omuleţii mă urmăreau pas cu pas fără să cadă sau să se poticnească.

Acum ştiam pe propria-mi piele că nu-i deloc uşor să fii elefant, că viaţa chiar a unui animal atît de mare şi puternic este o continuă luptă pentru existenţă. Nici nu-mi venea să cred că în asemenea condiţii elefanţii reuşesc să trăiască o sută de ani şi chiar mai mult. Păi, cu emoţii ca astea, nu văd cum nu mor mai devreme chiar decît oamenii. Poate însă că elefanţii nu se

frămîntă ca mine. Eu aveam un creier de om – prea nervos şi excitabil. Puteţi să mă credeţi că, în clipele acelea, pînă şi moartea mi se părea mai bună decît o viaţă în care moartea este veşnic pe urmele tale. Îmi venea să mă opresc şi să-mi ofer pieptul suliţelor şi săgeţilor otrăvite ale prigonitorilor mai bipezi... Eram gata să fac şi asta, dar în ultima clipă starea mea se schimbă brusc. Pe neaşteptate am simţit în văzduh un puternic miros de turmă de elefanţi. Nu puteam găsi oare salvarea printre ei?

Pădurea se rărea, şi în faţa mea apăru savana; ici, colo se vedeau cîţiva arbori groşi, care îmi îngăduiau să mă ascund de săgeţile urmăritorilor mei.

Fugeam în zig-zag, iar pigmeii se mişcau aici din fericire mai greu decît în pădure. Cu toate că le croiam drum larg, tulpinile puternice ale plantelor şi ierburilor îi împiedicau să fugă. Mirosul elefanţilor devenea tot mai puternic, deşi nu-i vedeam încă. Dădeam acum peste gropi uriaşe, în care elefanţii au obiceiul să se tăvălească, îngropîndu-se în nisip ca găinile. Pe alocuri se vedea şi bălegar. Iată şi primii arbori. Din depărtare văd cîţiva elefanţi trîntiţi pe jos. Alţii stau pe lîngă un arbore, ţinînd în trompă crengi mari cu care-şi fac vînt, mişcîndu-şi în acelaşi timp coada. Urechile le au ridicate ca nişte umbrele. Alţii se scaldă liniştiţi în apă. Alergam împotriva vîntului şi elefanţii nu simţiră apropierea mea. Panica se răspîndi numai în clipa cînd elefanţii cei mai apropiaţi auziră ropotul picioarelor mele. Doamne, ce s-au mai speriat! Începură să alerge înnebuniţi pe malul apei, scoţînd mugete asurzitoare. Conducătorul lor, în loc să apere spatele turmei, o luă primul la goană, sărind în apă şi trecînd de partea cealaltă. Mamele iubitoare îşi apărau puii, care erau dealtfel tot atît de uriaşi ca adulţii. Tot femelele au trebuit să apere retragerea Oare irupţia mea i-a speriat atît de mult pe elefanţi sau simţiseră după goana mea că-i pîndea o altă primejdie, aceea care mă îndemnase pe mine însumi să fug?

M-am aruncat în neştire în apă, am trecut înot rîul, întrecînd multe femele şi puii lor. Căutam să înaintez cît mai repede, ca să las între mine şi urmăritorii mei trupurile masive ale celorlalţi elefanţi. Fireşte, asta era o manifestare egoistă din partea mea, am văzut însă ca şi ceilalţi elefanţi, cu excepţia femelelor-mame, făceau la fel. I-am auzit pe pigmei apropiindu-se în goană de rîu. Glasurile lor piţigăiate se amestecau cu

mugetele ca de goarnă pe care le scoteau elefanţii. Pe mal era un adevărat măcel, dar mă temeam să întorc capul, urmînd să fug mai departe pe şesul întins. Nici pînă astăzi nu ştiu cum s-a terminat bătălia de pe malul apel, dintre oamenii pitici şi animalele uriaşe.

Am alergat ore în şir, fără să mă opresc locului. Sleit de oboseală, abia mă mai puteam ţine după elefanţi, dar nu voiam în ruptul capului să rămîn în urma lor. Ce bine ar fi dacă m-ar primi în turma lor! Aş fi şi eu într-o siguranţă relativă, căci ei cunosc oarecum mai bine decît mine locurile şi duşmanii.”

ÎN TURMA DE ELEFANŢI

„În sfîrşit, elefantul care fugea în faţă se opri şi după el se opriră şi ceilalţi. Am întors capul şi am văzut că nu ne mai urmărea nimeni. Se vedeau doar doi pui de elefant, însoţiţi de mamele lor, care alergau spre noi să ne ajungă. Prezenţa mea trecuse, pare-se, neobservată. Cînd se adunară însă la un loc şi cei rămaşi în urmă, şi încetul cu încetul turma se linişti, elefanţii prinseră să se apropie de mine, să mă miroasă cu trompa şi să mă cerceteze din toate părţile. Mă întrebau ceva mormăind uşor, dar eu nu ştiam cum să le răspund Nici nu înţelegeam măcar ce înseamnă acest mormăit – dacă erau supăraţi de ceva sau erau mulţumiţi.

Cel mai mult mă temeam de conducătorul turmei. Ştiam că înainte ca Wagner să fi făcut asupra mea „operaţia”, fusesem conducătorul turmei. Dacă întîmplător am dat peste aceeaşi turmă, iar noul ei conducător mă va provoca la luptă pentru hegemonie? Mărturisesc că am fost destul de neliniştit cînd conducătorul turmei, un elefant masiv şi puternic, s-a apropiat de mine şi m-a lovit pe neaşteptate cu colţii în coastă. N-am ripostat şi atunci el m-a lovit din nou – era limpede că mă provoca la luptă. Eu însă n-am primit lupta şi m-am dat de o parte. Văzînd aceasta, elefantul îşi răsuci trompa şi o băgă în gură, sprijinind-o de buze. Mai tîrziu, am aflat că acesta este la elefanţi un semn de mare tulburare şi uimire. Fără îndoială că docilitatea mea îl pusese în încurcătură pe conducătorul turmei, care nu mai ştia ce să facă. Pe vremea aceea însă nu cunoşteam limbajul elefanţilor şi, crezînd că aşa se salută ei, mi-am băgat şi eu trompa în gură. Văzînd ce fac, elefantul mugi încet şi se îndepărtă.

Astăzi înţeleg fiece sunet pe care îl scot elefanţii. Stiu, de pildă, că atunci cînd mormăie încet sau scot strigăte scurte îşi arată bucuria. Spaima o exprimă printr-un urlet puternic, iar teama neaşteptată printr-un muget scurt şi ascuţit. Tocmai cu asemenea sunete întîmpinase turma apariţia mea. Cînd sînt mînioşi, răniţi sau îngrijoraţi de ceva, elefanţii scot nişte sunete guturale profunde. Aşa strigase unul dintre elefanţi rămas pe malul apei în clipa atacului pigmeilor. Poate că fusese rănit de

moarte de săgeţile otrăvite ale piticilor. Cînd pornesc să atace un duşman, elefanţii scot strigăte puternice. De fapt, am redat aici doar „cuvintele” de bază din limbajul elefanţilor, acela prin care îşi exprimă principalele lor reacţii, dar aceste „cuvinte” au, la rîndul lor, nenumărate nuanţe.

La început, mi-era teamă ca nu cumva elefanţii să-şi dea seama că nu sînt un elefant adevărat şi să mă alunge din turmă. Cred că au simţit într-adevăr că e ceva neobişnuit la mine, dar s-au dovedit destul de paşnici. Se purtau cu mine ca şi cum aş fi fost un copil slab de minte care nu face însă rău nimănui.

Viaţa mea începu să se desfăşoare destul de uniform. Umblam întotdeauna în şir, unul după altul. De pe la orele 10-11 dimineaţa pînă la 3 după-amiaza ne odihneam, apoi păşteam din nou. Noaptea ne odihneam iarăşi cîteva ore, în care timp unii se culcau cu adevărat, mai toţi moţăiau şi numai unul singur stătea de veghe.

Dar nu mă împăcăm cu gîndul că va trebui să-mi petrec toată viaţa într-o turmă de elefanţi. Mi-era dor de oameni. Deşi aveam înfăţişare de elefant, tare aş fi vrut să trăiesc împreună cu oamenii, liniştit şi fără teamă. M-aş fi dus bucuros la albi, dar mi-era frică că mă vor omorî pentru colţii mei de fildeş. Mărturisesc că am încercat chiar o dată să-mi rup colţii ca să nu mai am astfel nici un preţ în ochii oamenilor, dar n-am izbutit. Ori erau de neclintit, ori nu eram în stare să-i frîng; a trebuit să rămîn cu turma de elefanţi mai bine de o lună de zile.

Într-un rînd, ne aflam pe un loc deschis, în mijlocul întinselor savane. Eu eram cel care stăteam de strajă. Era o noapte înstelată dar fără lună, şi elefanţii moţăiau în linişte. M-am îndepărtat puţin, ca să ascult mai bine şi să adulmec miresmele nopţii. Mirosea doar a tot felul de ierburi şi a mici reptile şi jivine, care nu însemnau nici o primejdie pentru noi. Deodată însă, departe, foarte departe, aproape la marginea zarii scînteie o luminiţă. Se stinse însă imediat, apoi apăru din nou, aprinzîndu-se tot mai tare.

După cîteva clipe, în stînga luminiţei se ivi alta, apoi – la o oarecare distanţă – a treia şi a patra. Nu, nu erau vînători ce se pregăteau să înnopteze. Focurile erau aprinse la distanţe egale, ca şi cum prin savană ar fi trecut o stradă, pe care se aprindeau felinarele. Şi, deodată, în direcţia opusă am zărit focuri asemanătoare. Ne aflam aşadar, între două linii de foc. În

curînd, la un capăt al drumului dintre cele două linii de foc, gonaşii ne vor încolţi, strigînd şi pocnind din plesnitori, pe cînd la celălalt capăt ne vor aştepta gropile sau ţarcurile – asta după cum vînătorii vor voi să ne prindă de vii sau să ne omoare, în gropi ne vom rupe picioarele şi nu vom fi buni decît de tăiere, iar dacă nimerim în ţarcuri ne aşteaptă o viaţă de sclavi. Elefanţii se tem de foc şi, în genere, sînt fricoşi. Speriaţi de zgomot, ei năvălesc în direcţia unde nu se văd focuri şi nu se aud zgomote, adică tocmai într-acolo unde-i aşteaptă capcana sau moartea.

Singur în toată turma, înţelegeam situaţia şi mă întrebam ce avantaje am de pe urma acestui lucru. Ce să fac? S-o pornesc spre focuri? Acolo mă vor întîmpina oameni înarmaţi. Dar dacă reuşesc să sparg încercuirea? În orice caz, riscul este de preferat unei morţi sigure sau robiei. Dar asta înseamnă că va trebui să mă despart de turmă şi să încep să trăiesc din nou singur. Mai devreme sau mai tîrziu, o să pier oricum de un glonte, de o săgeată otrăvită sau de colţii vreunei fiare...

De fapt mi se părea că mai şovăi încă, pentru că în realitate făcusem alegerea. Fără să-mi dau seama, mă îndepărtasem de turmă, nădăjduind că atunci cînd elefanţii se vor trezi şi vor începe să fugă nu mă vor duce şi pe mine în vîltoarea generală de-a dreptul la pieire.

Auzeam acum strigătele hăitaşilor, bubuitul tobelor, pocnituri, fluierături şi împuşcături. În clipa asta, am scos strigăt puternic de alarmă. Elefanţii s-au trezit şi, speriaţi, prind să se înghesuie, mugind din toate puterile. Parcă se cutremură pămîntul de urletele turmei. Elefanţii se uită în jur buimăciţi, văd focurile care par să se aproprie (într-adevăr oamenii le mută mereu mai aproape), se opresc din mugit şi se năpustesc în direcţia unde nu văd focuri, dar de aici se aude zgomotul gonaşilor ce se apropie. Atunci turma se întoarce şi o porneşte în partea cealaltă... unde o aşteaptă o moarte sigură. E adevărat, moartea nu este chiar atît de apropiată. Vînătoarea o să mai dureze zile întregi pînă cînd focurile se vor strînge tot mai mult, iar gonaşii se vor apropia de elefanţi şi-i vor încolţi, aducîndu-i cu încetul în ţarcuri sau în gropi.

Mă străduiesc din toate puterile să nu mă alătur elefanţilor, să rămîn de unul singur. Panica ce a cuprins întreaga turmă s-a transmis şi nervilor mei de elefant şi de acolo

creierului meu omenesc. Teama îmi întunecă mintea şi sînt gata să mă iau după turmă. Chem într-ajutor întreaga mea bărbăţie, toată voinţa de care sînt în stare. Nu se poate! Creierul meu de om trebuie să învingă spaima elefantului, să-şi supună acest munte de carne, sînge şi oase, care vrea să mă ducă spre pieire.

Ca un şofer, întorc volanul „autocamionului” şi cotesc drept spre apă. Plescăit, o cascadă de stropi şi apoi linişte... Apa mi-a răcorit sîngele pe picioarele mele de pahiderm, care calcă docil.

M-am gîndit la o stratagemă, pe care elefanţii obişnuiţi nu o cunosc: să mă cufund în apă ca un hipopotam şi să caut să respir numai prin vîrful trompei. Fac o încercare, dar apa năvăleşte prin urechi şi ochi, – aproape mă înăbuş. Din cînd în cînd, scot capul afară şi ascult. Hăitaşii sînt tot mai aproape. Mă cufund iarăşi în apă şi iată-i trecînd pe lîngă mine, fără să mă vadă.

Nu mai vreau să îndur emoţiile şi spaima asta fără sfîrşit. Orice s-ar întîmpla, nu mă voi îndrepta spre vînători. O să cobor pe Congo şi o să caut una dintre agenţiile care se află în număr destul de mare între Stanley-Poor şi Boma. Mă voi opri la o agenţie din astea sau la o fermă şi voi căuta să le arăt oamenilor paşnici că nu sînt un elefant sălbatic, ci unul dresat. Şi atunci nu mă vor ucide.”

ÎN SLUJBA BRACONIERILOR

„Îndeplinirea acestui plan s-a dovedit a fi mai grea decît îmi închipuisem eu. Am găsit destul de repede albia fluviului şi am pornit-o în jos, dus de curent. Ziua mergeam de-a lungul malului, iar noaptea înotam pe firul apei. Călătoream destul de bine, căci pe aici fluviul este navigabil, şi fiarelor sălbatice le e teamă să se apropie prea mult de ţărm. Tot timpul cît a durat călătoria mea spre vărsarea fluviului – aproape o lună de zile –, n-am auzit decît o singură dată răgetul îndepărtat al unui leu şi am avut o ciocnire destul de neplăcută cu un hipopotam. Ciocnirea s-a produs în sensul propriu şi figurat al cuvîntului. Era noapte, şi hipopotamul se cufundase în apă pînă la nări. Nu l-am observat şi, înotînd, m-am izbit de animalul ăsta stîngaci, ca de un gheţar. Hipopotamul se cufundă şi mai mult în apă şi începu să mă lovească în pîntece cu botu-i teşit. M-am grăbit să mă îndepărtez, dar hipopotamul a scos capul afară şi sforăind supărat s-a luat după mine. Pînă la urmă, am reuşit însă să scap de el.

Am ajuns fară alte peripeţii pînă la Lukungi, unde am zărit o agenţie mare, care după pavilion părea belgiană. În zori am ieşit din pădure şi m-am îndreptat spre clădiri, dînd paşnic din cap. Dar totul a fost zadarnic, căci doi dulăi uriaşi se năpustiră asupra mea, lătrînd cu furie. Din casă ieşi un om îmbrăcat într-un costum alb dar, văzîndu-mă, se întoarse repede înapoi. Cîţiva negri se bulucira prin curte, grăbindu-se să se ascundă şi ei în casă. Pe urmă... pe urmă, am auzit două împuşcături şi, fără s-o mai aştept şi pe a treia, am făcut cale întoarsă spre pădure.

A mai trecut o vreme şi într-o noapte mergeam printr-o pădure rară şi mohorîtă – aşa cum sînt multe în Africa centrală –, cu vegetaţia înnegrită, sol mlăştinos şi trunchiuri putrede de arbori. Plouase nu de mult, şi noaptea era, pentru regiunea asta de ecuator, destul de răcoroasă. Vîntul sufla rece. Cu toate că noi, elefanţii, avem pielea groasă, sîntem destul de simţitori la umezeală. Pe timp de ploaie şi de vreme umedă nu stăm locului, ci căutăm să ne mişcăm mereu, ca să ne încălzim.

Mergeam de cîteva ore cu pas egal, cînd deodată am văzut în faţă pîlpîirea unui foc. Locurile erau pe aici destul de

sălbatice – nici măcar sate de negri nu întîlneam în drum. Cine ar fi putut aprinde focul? Am grăbit pasul şi în curînd am ajuns la capătul pădurii, unde începea savana. Iarba nu era prea înaltă. Se vede că nu de mult bîntuise pe aici un incendiu, şi iarba nu avusese încă timpul să crească. Cam la o jumătate de kilometru de la marginea pădurii, zării un cort vechi şi zdrenţuit. Lîngă el ardea un foc, în jurul căruia şedeau doi oameni, după aparenţă europeni. Unul dintre ei amesteca ceva într-o gamela deasupra focului. Un alt treilea, fără îndoială un indigen – un bărbat frumos, pe jumătate despuiat – stătea şi el lîngă foc, nemişcat ca o statuie de bronz.

M-am apropiat încet de foc, fără a-mi lua ochii de la oameni. Cînd mi-am dat seama că m-au văzut, am îngenunchiat, cum fac elefanţii dresaţi cînd trebuie să li se încarce poveri în spinare. Unul dintre oameni, cu o cască de pluta în cap, puse mîna pe puşcă – era neîndoielnic că vroia să tragă în mine Dar, în aceeaşi clipa, indigenul strigă într-o engleza stricată:

— Nu trebuie! Elefant bun, elefant domestic! şi se repezi spre mine.

— Dă-te la o parte! Hai, repede, că te găuresc pe loc! Hei, tu ăla, de colo, cum te cheamă? strigă albul, punînd puşca la ochi.

— M .. pepo, răspunse indigenul, dar nu se dădu la o parte, ci se apropie şi mai mult de mine, ca şi cum ar fi vrut să mă apere cu trupul său de gloanţele albului.

— Vezi, bana[4], elefant este îmblînzit! spuse el mîngîindu-mi trompa.

— Marş de aici, maimuţă! strigă omul cu arma. Vezi că trag! Una, două...

— Stai, Bacala, spuse al doilea alb, un bărbat înalt şi uscăţiv. Mpepo are dreptate Avem destul fildeş şi n-o să ne fie prea uşor şi nici ieftin să-l transportăm, fie măcar şi pînă la Matada. După cum poţi vedea, elefantul este într-adevăr îmblînzit. N-are rost să întrebăm al cui este şi de ce umblă noaptea brambura. Dar ce ştiu este că ne poate fi de folos Cu toate că nu poate duce prea departe o povară, ridică pînă la o tonă. Ei, hai să zicem o jumatate de tonă. Cu alte cuvinte, ne face treaba a 30-40 hamali. Înţelegi? Şi, pe deasupra, n-o să ne

---

[4] Bana - Domnule.

coste nimic. Pe urmă, cînd n-o să mai avem nevoie de el, îl omorîm şi mai adăugăm la colecţia noastra şi colţii lui. E clar?

Albul, căruia îi spuneau Bacala, asculta tot timpul nerăbdător, încercînd chiar de cîteva ori să tragă. Dar cînd celălalt socoti cît îi vor costa hamalii pe care i-ar putea înlocui, se lăsă înduplecat şi lăsă arma în jos.

— Hei, tu, ăla de colo, cum te cheamă? se întoarse el spre indigen.

— M... pepo, răspunse acesta. Am văzut mai tîrziu că Bacala i se adresa de fiecare dată negrului spunîndu-i doar: „Hei, tu, ăla de colo, cum te cheamă?”, iar acesta răspundea invariabil „M... pepo!”, făcînd o mica pauză după litera „M”, ca şi cum i-ar fi fost greu să-şi rostească numele.

— Vino încoa’ şi adu şi elefantul!

M-am lăsat cu bucurie dus de Mpepo, care mă trăgea spre foc.

— Ce nume să-i dăm? Ce-ai zice de Truant[5]. Cred că Truant este numele cel mai potrivit pentru el. Ce zici, Cockes?

M-am uitat la Cockes, care părea să fie vînăt din cap pînă în picioare. M-a impresionat chiar nasul lui, care părea scos chiar acum dintr-o cutie cu vopsea liliachie. Trupu-i învineţit era acoperit cu o cămaşă albăstruie, deschisă la piept, iar mînecile îi erau suflecate deasupra coastelor. Vorbea răguşit, cu o voce peltică, rostogolind r-urile, glasu-i gros părea la fel de decolorat ca şi cămaşa.

— Bine, se învoi el. Fie şi Truant.

Lîngă foc prinseră să se mişte nişte cîrpe, dindărătul carora se auzi un glas gros, dar foarte slab:

— Ce s-a întîmplat?

— Mai trăieşti? Credeam că ai murit, spuse calm Bacala întorcîndu-se spre mormanul de cîrpe.

Cîrpele se mişcară şi mai tare, şi din ele se ivi deodată o mînă groasă, care dădu deoparte zdrenţele. Un om voinic, bine legat, se ridică şi se aşeză apoi greoi, sprijinindu-se în mîini şi legănîndu-se ameţit. Avea chipul palid de tot, iar barba roşcovană era zbîrlită. Se vedea că albul – avea faţa albă de tot – era bolnav. Mă privi cu nişte ochi spălăciţi, apoi zîmbi şi spuse:

— La cei trei vagabonzi s-a adăugat un al patrulea. Piele

[5] Truant — trîntor, vagabond (lb engl.)

albă, suflet negru. Piele neagră, suflet alb. Unul singur cinstit, şi acela bakuba! Şi, zicînd acestea, bolnavul căzu în nesimţire.

— Delirează, spuse Bacala.

— Un delir cam jignitor, răspunse Cockes. Vorbeşte în pilde. Unul cinstit – şi acela bakuba. Înţelegi ce înseamnă asta? Doar numai Mpepo face parte din tribul bakuba, lucru pe care îl poţi vedea uşor după dinţii lui: după obiceiul tribului, incisivii de sus sînt smulşi. Prin urmare el singur este cinstit, în timp ce noi nu sîntem decît nişte pungaşi.

— Şi Brown aşijderea. El are pielea mai albă decît noi, prin urmare şi sufletul mai negru; dacă e vorba pe aşa. Brown, şi tu eşti pungaş?

Brown nu răspunse nimic.

— Şi-a pierdut din nou cunoştinţa.

— Cu atît mai bine. Şi ar fi şi mai bine dacă nu şi-ar mai reveni de fel. De pe urma lui nu văd ce foloase mai putem trage acum. În schimb, din cauza lui, sîntem legaţi de mîini şi de picioare.

— Dar cînd se va face bine, o să preţuiască cît noi doi la un loc.

— Nici asta nu-mi face prea mare bucurie. Nu înţelegi că Brown e de prisos?...

Brown mormăi ceva în delirul său, ceea ce-i făcu pe cei doi să înceteze vorba.

— Hei, tu, ăla de colo, cum te cheamă?

— M...pepo!

— Leagă elefantul de un copac, să nu fugă.

— Nu, elefant nu fuge. Răspunse Mpepo, mîngîindu-mi piciorul.

Dimineaţa, la lumina zilei, i-am cercetat cu mai multă atenţie pe noii mei stăpîni. Cel mai mult îmi plăcea Mpepo, care era întotdeauna vesel şi zîmbea, arătîndu-şi dinţii albi, întrucîtva urîţiţi de lipsa celor doi incisivi superiori. Se vedea că iubeşte elefanţii, căci avea multă grijă de mine. Îmi spăla urechile, ochii, picioarele şi cutele din piele. Îmi aducea fructe şi poame gustoase, pe care le căuta pentru mine.

Brown era tot bolnav, aşa că nu-mi puteam forma o imagine exactă despre el. Îmi plăceau faţa lui şi felul deschis în care vorbea cu ceilalţi. În schimb, Bacala şi Cockes erau de-a dreptul nesuferiţi. Bacala mai ales produsese asupra mea o

impresie ciudată, neplăcută. Purta un costum murdar şi rupt, care însă se vedea că fusese făcut din cel mai bun material şi că avea o croială excelentă. Costumul cred că aparţinuse cîndva unui turist foarte bogat. Nu-mi ieşea din cap că atît costumul cît şi pînza de cort şi le procurase în mod necinstit. Poate chiar că ucisese vreun explorator englez, pe care apoi îl jefuise. Arma minunată pe care o avea cred că şi ea era a englezului asasinat. La brîu purta un revolver mare şi un cuţit uriaş, cum nu mai văzusem încă. Bacala era sau portughez, sau spaniol, în orice caz un om fără patrie, fără familie şi fără vreo ocupaţie precisă.

Cockes cel vînăt era englez; se vedea că nu se împăcase cu legile ţării sale. Toţi trei erau braconieri şi vînau elefanţi pentru colţii lor de fildeş, fără să ţină seama de nici un fel de legi şi graniţe.

Mpepo era călăuza lor şi tot el îi învăţa cum să vîneze. Deşi foarte tînăr, se pricepea de minune la elefanţi, iar vînătoarea de elefanţi era o joacă pentru el. E adevărat că metodele sale de vînat erau grosolane şi barbare. Dar nu cunoştea altele. În fond, vîna aşa cum învăţase de la părinţi. Cît priveşte pe braconieri, acestora le era cu totul indiferent cum ucideau elefanţii. Îi înconjurau cu un cerc de foc şi îi omorau apoi, pe jumătate sufocaţi de fum şi pîrliţi de flăcări, sau îi prindeau în gropi în care înfigeau pari ascuţiţi, îi împuşcau, le tăiau tendoanele de la picioarele din spate sau îi ameţeau de sus cu nişte drugi spînzuraţi, şi apoi îi ucideau. Dar, oricum i-ar fi vînat, Mpepo le era mereu de mare folos.

TRUANT SE ŢINE DE POZNE

Într-o zi, cînd Brown dădea semne că se înzdrăveneşte, dar era încă prea slab ca să ia parte la vînătoare, Cockes şi Bacala se urcară pe spinarea mea şi porniră la cîţiva zeci de kilometri să aducă colţii unui elefant ucis cu o zi înainte. Nimeni nu-i auzea, eu fiind doar o vită de povară, aşa încît vorbeau între ei fără fereală.

— Maimuţei ăsteia de ciocolată – cum dracu i-o fi zicînd? – va trebui să-i dăm după înţelegere a cincea parte din vînat, spuse Bacala.

— Cam mult, răspunse Cockes.

— Iar restul îl vom împărţi în trei: ţie, mie şi lui Brown. Dacă socotim că un kilogram de fildeş ne va aduce între 75 şi 100 de mărci...

— Vezi să nu ne dea! În treaba asta, tu nu te pricepi de loc. Există aşa-zisul fildeş moale sau mort şî fildeşul tare sau viu. Ăla de-i zice moale este de fapt foarte masiv, alb şi fin. Din el se fac mingi de biliard, clape de pian şi piepteni. Fildeşul ăsta se plăteşte scump, dar elefanţii de pe aici nu-l au. Pentru fildeş moale trebuie să pleci tocmai în Africa orientală. Acolo însă îţi moaie bine oasele mai înainte de a-ţi îngădui să omori măcar un singur elefant. Fildeşul elefanţilor de aici este tare şi transparent. Din el nu se pot face decît mînere pentru bastoane şi umbrele sau piepteni ieftini.

— Păi, cum vine asta? întrebă Bacala posomorît, înseamnă că am muncit de pomană?

— De ce de pomană? O să rămînem şi noi cu ceva. Dacă vînăm în patru, iar vînatul îl împărţim numai pe din două, nu văd să fie o afacere prea proastă...

— Să mă facă elefanţii piftie dacă nu m-am gîndit şi eu la asta.

— Nu ajunge să te gîndeşti, ci trebuie să treci la faptă. Azi-mîine, Brown se pune bine pe picioare şi atunci n-o să-i mai putem face nimic. Bivolul ăsta roşcovan are o putere de taur. Iar Mpepo este ager ca o maimuţă. Trebuie să-i lichidăm pe amîndoi dintr-o dată. Cel mai bine ar fi noaptea. Pentru mai multă siguranţă, să-i îmbătăm înainte. Ne-a mai rămas puţin

alcool, cred c-o să fie destul.

— Cînd?

— Uite c-am ajuns...

Într-o groapă imensă zăcea pe o coastă un elefant. Nefericitul animal îşi spintecase burta cu trei zile înainte într-un par ascuţit, dar mai era încă viu. Bacala îi trimise un glonţ în cap, după care coborî împreună cu Cockes şi se apucară să-i taie colţii. Au lucrat aproape toata ziua. Soarele cobora la asfinţit, cînd cei doi albi prinseră bine colţii cu frînghii pe spinarea mea şi o pornirăm spre tabără.

Cînd am ajuns aproape de cort, Cockes spuse ca şi cum ar fi urmat o discuţie abia întreruptă:

— N-are nici un rost să mai amînăm. La noapte!

Îi aştepta însă o dezamăgire, căci, spre marea lor uimire, nu-l găsiră pe Brown în cort. Mpepo le explică că „bana” se simţise atît de bine încît o pornise la vînătoare şi că s-ar putea să nu se întoarcă decît în zori. Bacala înjură printre dinţi – era nevoit să amîne pentru altă dată uciderea lui Brown.

Brown se întoarse abia spre dimineaţa, cînd Cockes şi Bacala dormeau duşi. Se apropie de Mpepo şi-l bătu pe umăr. Indigenul, care stătea de strajă, zîmbi vesel, arătîndu-şi dinţii. Brown îl chemă prin gesturi să vină lîngă mine, poruncindu-i să se urce. Mpepo îmi făcu semn cu mîna şi atunci îngenuncheai, iar ei se urcară pe spinarea mea. O pornirăm cu toţii de-a lungul lizierei pădurii.

— Vreau să le fac o surpriză. Ei îşi închipuie că mai sînt bolnav, dar eu sînt sănătos tun. În noaptea asta am reuşit să ucid un elefant, un elefant mare, cu nişte colţi minunaţi. Ai să mă ajuţi să-i car. Să vezi ce o să se mai mire Bacala şi Cockes.

La lumina soarelui, care tocmai răsărea, am zărit pe malul rîului, printre arbuştii de cafea, corpul uriaş al unui elefant zăcînd pe o coastă.

După ce colţii fură tăiaţi, am pornit înapoi – în întîmpinarea morţii noastre. Pe Brown şi Mpepo îi aştepta o moarte imediată, în timp ce eu urma să le împărtăşesc soarta puţin mai tîrziu. Dealtfel, eu puteam fugi oricînd de ei, dar nu voiam s-o fac, deoarece nu mă ameninţa o primejdie imediată şi voiam să fac tot ce-mi stătea în putinţă ca să-i salvez de la moarte pe Brown şi Mpepo. Cel mai rău îmi părea de Mpepo, tînărul acesta vesel, cu corp de Apollo. Dar cum să-i previn? Vai,

nu puteam să le anunţ primejdia ce-i ameninţa... Ce-ar fi însă dacă aş refuza să-i duc înapoi la tabără?

M-am întorc brusc din drum şi am luat-o spre fluviu. Mă gîndeam că de-a lungul fluviului Congo vom întîlni oameni şi că Brown se va putea întoarce în ţări mai civilizate. Dar el nu înţelese de ce făceam asta şi începu să mă croiască pe grumaz cu o vergea de fier ascuţită. Vîrful vergelei îmi străpungea pielea, şi aşa foarte sensibilă, lăsîndu-mi răni dureroase. Mi-am amintit cu cîtă greutate mi se vindecase rana pe care mi-o făcuse glontele englezului aceluia din barcă. L-am auzit pe Mpepo rugîndu-l pe Brown să nu mă mai lovească pe grumaz, iar acesta era furios de nesupunerea mea şi mă lovea tot mai puternic, rănindu-mă tot mai adînc.

Mpepo încercă să mă înduplece, spunîndu-mi pe limba lui cele mai mîngîietoare cuvinte. Nu înţelegeam cuvintele, dar intonaţiile glasului le înţeleg tot atît de bine şi oamenii şi animalele. Mpepo se apleca şi mă sărută pe gît. Sărmanul Mpepo! Dacă ar fi ştiut că mă ruga să-l duc la moarte!...

— Trebuie împuşcat şi basta! spuse Brown. Dacă Truant nu vrea să ne ducă, nu mai e bun decît pentru colţii de fildeş. Elefant blestemat! Adevărat „vagabond”. Şi-a părăsit stăpînii şi acum vrea s-o şteargă şi de la noi. Dar n-o să-i meargă. Îi trag chiar acum un glonte între ochi şi ureche.

Auzind aceste cuvinte, m-am cutremurat. Brown era vînător de elefanţi şi nu va greşi ţinta, mai ales că era pe spinarea mea... Ce să fac? Să pier eu însumi sau să-l las pradă unei morţi sigure? L-am auzit pe Mpepo rugîndu-se de Brown să mă cruţe. Dar englezul era neînduplecat şi îl văzui că pune puşca la ochi.

În această ultima clipa, m-am întors brusc în direcţia taberei. Brown izbucni în rîs.

— S-ar zice că elefantul ăsta înţelege vorba omenească şi ştie că am vrut să-l împuşc, spuse el.

Am mers liniştit cîţiva paşi, apoi deodată l-am apucat cu trompa pe Brown, l-am tras jos de pe spinare, punîndu-l pe pămînt, şi am fugit repede spre pădure cu Mpepo. Brown striga şi înjura cît îl ţinea gura. Nu se lovise, totuşi era după boală şi nu avu putere să se ridice imediat de jos. Am profitat de acest lucru şi am ajuns în fugă la pădure. „Dacă nu-i pot scăpa pe amîndoi – gîndii eu – să-l salvez măcar pe Mpepo”. Dar nici negrul nu voia

să se despartă de tabără, căci nu degeaba vînase el atîtea luni elefanţi, riscîndu-şi mereu viaţa. Acum venise vremea să-şi capete răsplata. Ar fi trebuit să-l ţin pe Mpepo cu trompa, dar nu m-am gîndit că o să îndrăznească să sară de pe înalţimea spinării mele. Tînărul era însă agil ca o maimuţă şi făcu ceva la care nu mă aşteptam: cînd am ajuns în pădure, se apucă de crengile unui copac şi se prinse de un arbore. Nu-l puteam ajunge, dar nu m-am mişcat de lîngă arbore pînă cînd am simţit mirosul lui Brown, care se apropia pe furiş, pe la spate. N-am mai aşteptat ca acesta să tragă în mine şi am fugit în desişul pădurii.

Cei doi plecară, dar eu nu voiam să-i las în voia soartei şi după ce am aşteptat puţin am pornit-o şi eu la drum. Am făcut un ocol şi totuşi am ajuns în tabără înaintea lor. Cockes şi Bacala rămaseră foarte miraţi văzîndu-mă fără însoţitor şi cu colţii de fildeş în spinare.

— Să ne fi ajutat oare elefanţii sau nişte fiare sălbatice să ne descotorisim de Brown şi de Mpepo? spuse Cockes dezlegînd frînghia.

Bucuria lor era însă timpurie, căci în curînd îşi făcură apariţia Mpepo şi Brown, acesta din urmă înjurînd de mama focului. Văzîndu-mă, Brown se dezlănţui cu un nou torent de blesteme şi înjurături. Le povesti tovarăşilor săi necazurile pe care i le făcusem, căutînd să-i convingă să mă împuşte pe loc. Cockes însă îşi avea planul lui şi se împotrivi, apucîndu-se din nou de misterioasele sale socoteli. Cockes şi Bacala se arătară bucuroşi de însănătoşirea lui Brown şi-şi exprimară bucuria ca se întorsese cu nişte colţi de fildeş atît de frumoşi.”

PATRU CADAVRE ŞI O GRĂMADĂ DE FILDEŞ

„Oamenii se culcară devreme. Cum în noaptea aceea nu era de gardă, Mpepo adormi ca un prunc nou născut. La rîndul său, Brown, fiind foarte obosit, adormi şi el buştean. Cockes stătea de veghe, iar Bacala se răsucea în aşternut, neputînd să adoarmă. Ridică de cîteva ori capul, privind întrebător la Cockes, dar acesta clătina din cap: „E prea devreme”.

Luna apăru tîrziu deasupra pădurii, trimiţînd asupra poienii razele sale palide. Undeva, din pădure, se auzi scîncetul ca de copil al unui pui de animal căzut, probabil, în ghearele unei fiare. Ţipătul nu-l trezi din somn pe Brown, semn că dormea adînc. Cockes îi făcu un semn lui Bacala, şi acesta, care-i urmărise fiecare gest, se ridică imediat şi duse mîna la spate ca să scoată revolverul din buzunar. Mi-am zis că este momentul să fac ceva ca să-i scap. Am folosit un mijloc, întrebuinţat de obicei de elefanţii indieni cînd vor să-şi sperie duşmanul. Am apăsat cu forţă orificiul trompei de pămînt şi am început să suflu cu putere. S-a auzit imediat un zgomot ciudat şi în acelaşi timp înfricoşător: trosnet, gîlgîit, sforăit, ceva care putea trezi şi morţii din groapă. Or, Brown nu era încă mort.

— Care dracu cîntă la trombon? spuse el ridicînd capul şi zgîindu-şi ochii somnoroşi. Bacala se lăsă pe vine.

— Ce faci, dansezi? îl întrebă Brown.

— Eu... adică elefantul ăsta blestemat m-a trezit din somn. Cară-te de aici!

Am rămas însă locului şi după cîtva timp, cînd Brown s-a cufundat din nou în somn, am repetat figura. Cockes se apropiase tocmai de el cu revolverul în mînă, cînd am suflat din toate puterile. Brown se repezi la mine şi mă lovi tare cu latul palmei peste vîrful trompei. De durere, mi-am răsucit în grabă trompa şi m-am îndepărtat.

— Am să te omor, vită blestemată! strigă el. Asta nu e elefant, e un adevărat diavol. Mpepo! Ia goneşte elefantul ăsta de aici. Să se ducă în baltă.... De ce ţii revolverul în mînă? întrebă deodată Brown, privindu-l bănuitor pe Cockes.

— Am vrut să-l împuşc pe Truant, să se ducă dracului măi încolo.

Brown se trînti la pămînt şi adormi. M-am dat cîţiva paşi mai departe, urmărindu-i însă cu ochii pe cei doi.

— Elefant blestemat! îl auzi pe Cockes, şuierînd printre dinţi şi ameninţîndu-mă cu pumnul.

— A adulmecat o fiară sălbatică, răspunse Mpepo. Tînărul negru voia să-mi ia apărarea şi nici nu bănuia sărmanul cît de aproape era de adevăr. Da, simţisem apropierea fiarelor sălbatice, a necruţătoarelor fiare bipede.

Abia în zori îi făcu Cockes semn cu capul lui Bacala. Amîndoi săriră deodată. Cockes la Brown şi Bacala la Mpepo şi traseră în acelaşi timp. Mpepo scoase un ţipăt jalnic şi ascuţit, ca puiul de animal ce strigase în noapte, se răsuci şi căzu la pămînt, chircindu-şi braţele şi picioarele. Brown nu scoase nici un geamat. Totul se petrecuse aît de repede, încît n-am mai avut timpul să-i previn pe aceşti nenorociţi...

Dar Brown nu murise. Se ridică brusc, se sprijini în cot şi trase în Cockes, care se aplecase deasupra lui. Acesta căzu ca secerat. Pitindu-se îndărătul cadavrului lui Cockes, Brown începu să tragă în Bacala.

— A-aaa, roşcovan păcătos! strigă Bacala, după care mai ochi o dată şi o luă la fugă. După cîţiva paşi, însă, se răsuci în loc, cum fac oamenii cînd glontele îi nimereşte în cap, şi căzu la pămînt. Brown suspină din greu şi se răsturnă pe spate. Poiana era plină de sîngele oamenilor. Se făcuse linişte. Doar Brown mai horcăia. M-am apropiat şi l-am privit. Ochii îi erau tulburi, dar, cu un ultim efort, reuşi să mai tragă un glonte, care-mi zgîrîie uşor pielea pe genunghi, la piciorul drept din faţă.”

O MANEVRĂ CE-MI IZBUTEŞTE

„Eram la Matada, cînd îmi surîse şi mie în sfîrşit norocul. Se înserase, soarele asfinţise în spatele munţilor care despart bazinul fluviului Congo de ocean. Mergeam prin pădure, nu departe de fluviu, cuprins de gînduri triste. Regretam aproape că nu fusesem prins în ţarc, odată cu restul turmei. Poate că acum n-aş mai fi fost un proscris: sau mi s-ar fi terminat suferinţele pămînteşti, sau aş fi devenit un elefant muncitor şi cinstit.

În dreapta, printre arborii de pe ţărm, scînteia apa, reflectînd în mii de culori razele soarelui ce apuneau. În stînga se ridicau arbori uriaşi de cauciuc a căror scoarţă crestată dovedea că prin apropiere locuiau oameni.

Am mai mers cîtăva sute de metri şi am văzut nişte terenuri cultivate, unde creşteau manioca, mei, banani, ananas, trestie de zahăr şi tutun. Călcînd cu grijă, am trecut hatul dintre ogorul de trestie de zahăr şi cel de tutun şi am ajuns într-o poiană mai măricică, în mijlocul căreia se înălţa o casă. În jurul acesteia nu se vedea nimeni, dar în poiană, nu departe de mine, alergau nişte copii: un băieţaş şi o fetiţă de vreo 7–9 ani se jucau cu cercul.

Am păşit în poiană fără să fiu observat şi, deodată, ridicîndu-mă pe labele dindărăt, am început să ţip cît mai caraghios şi să joc. Zărindu-mă, copiii rămaseră muţi de uimire, iar eu, bucuros că nu izbucniseră în plîns şi nu fugiseră din prima clipă, făceam cele mai năstrujnice giumbuşlucuri, pe care chiar un elefant de circ nu s-ar fi gîndit să le facă nici măcar în vis! Băieţaşul îşi arătă primul încîntarea şi începu să rîdă în hohote, iar fetiţa să bată din plme. Eu dansam, mă dădeam tumba, mă ridicam cînd pe lebele din faţă, cînd pe cele dindărăt, făceam plecăciuni.

Copiii prinseră curaj şi se apropiară de mine. Pînă la urmă, le-am întins cu grijă trompa, oferindu-i băiatului să se aşeze şi să se dea în leagăn. După puţină şovăială, băieţaşul se hotărî şi, aşezîndu-se pe capătul trompei, începu să se legene. Pe urmă am legănat şi fetiţa. Mărturisesc că eram atît de bucuros de tovărăşia acestor micuţi pui de om, care rîdeau fără

grijă, încît eu însumi m-am lăsat prins de joacă şi nici n-am observat cînd s-a apropiat de noi un bărbat înalt şi uscăţiv. Faţa-i era gălbejită şi ochii duşi în fundul capului – mărturia crizei de friguri tropicale prin care tocmai trecuse. Ne privi mut de uimire. Deodată îl zăriră şi copiii.

— Tată! strigă băieţaşul în limba engleză. Uite ce Hoiti-Toiti a venit la noi!

— Hoiti-Toiti?! repetă tatăl cu un glas gros. Ţinea mîinile atîrnate în jos şi se vedea că nu ştia ce să facă. Atunci m-am înclinat foarte politicos şi chiar... am îngenunchiat. Englezul zîmbi şi mă mîngîie pe trompă.

„Victorie! Victorie!” – jubilam eu...”

* * *

Aici se termină povestirea elefantului. La drept vorbind, am putea termina aici şi istoria lui, pentru că ceea ce s-a petrecut mai departe cu Hoiti-Toiti nu mai prezintă un interes deosebit. Elefantul, Wagner şi Denisov au făcut o excursie foarte plăcută în Elveţia. Elefantul era centrul de atracţie al turiştilor şi se plimba prin împrejurimile oraşului Vevey, pe unde îi plăcuse altădată lui Ring să se plimbe. Uneori se scălda în lacul Geneva. Din păcate, anul acela vremea s-a răcit foarte de timpuriu, aşa încît turiştii noştri au fost nevoiţi să se întoarcă la Berlin într-un vagon de marfă special. Hoiti-Toiti a rămas la Circul Busch, cîştigîndu-şi cinstit porţia zilnică de 365 kg de hrană şi uimindu-i nu numai pe berlinezi, dar şi pe mulţi străini veniţi special la Berlin să-l vadă pe „genialul” elefant. Savanţii mai continuă şi azi să discute despre originea excepţionalei inteligenţe a acestui elefant. Unii spun că sînt la mijloc doar nişte „trucuri”, alţii vorbesc de „reflexe condiţionate” sau de „hipnoză în masă”.

Pe elefant îl îngrijeşte tot Jung, care acum este deosebit de politicos şi de prevenitor. În adîncul sufletului său, el se teme însă de Hoiti-Toiti şi bănuieşte că aici ar fi amestecat diavolul. Spuneţi şi dumneavoastră dacă nu are dreptate: elefantul îşi citeşte în fiecare zi ziarul, iar odată i-a sustras din buzunar un pachet cu două rînduri de cărţi de joc pentru pasienţe. Şi ce credeţi? Cînd Jung a intrat pe neaşteptate la elefant, l-a găsit făcîndu-şi pasienţa pe fundul unui butoi mare. Jung n-a spus nimănui nimic despre această întîmplare: i-e teamă să nu-l socotească lumea mincinos.

* * *

Povestirea a fost scrisă după materiale culese de Akim Ivanovici Denisov. După ce a citit manuscrisul, I. S. Wagner a făcut următoarea însemnare:

„Toate acestea s-au întîmplat aievea. Rog însă să nu se traducă materialul în limba germană. Taina lui Ring trebuie păstrată, cel puţin faţă de cei apropiaţi lui”.

[*Originally published in „Vsemirnij sledopit” # 1-2, 1930*]

ALEKSANDR BELEAEV

1884-1942

ÎN ABIS

ducere de Igor Blok

ад Бездной, 1927

antologia „Odiseea martiana”
Anticipatiei clasice” - Colectia B.P.T.
itura Minerva1976
te si Postfaţă de Ion Hobana

Cuvînt înainte

În 1925, cînd apărea Ţara ceţurilor, Aleksandr Beleaev îşi făcea debutul în science fiction. Povestirea Capul profesorului Dowell, amplificată ulterior pînă la dimensiunile unui roman, pornea de la posibilitatea menţinerii în viaţă a unui cap izolat, ceea ce părea atunci o enormitate. O bună parte a operei lui Beleaev, „întemeietorul literaturii ştiinţifico-fantastice sovietice, unul dintre cei mai mari reprezentanţi ai ei”, se caracterizează prin ingeniozitate şi îndrăzneală, chiar atunci cînd apelează la fondul de aur al anticipaţiei. După 1920, revistele şi editurile sovietice publicau numeroase lucrări ale autorilor străini, în primul rînd Jules Verne, H. G. Wells, Arthur Conan Doyle, dar şi Maurice Renard, al cărui Doctor Lerne, sub-zeu ar fi putut să-i sugereze lui Beleaev ideea primei sale povestiri. Scriitorul considera, dealtfel, că tînăra anticipaţie sovietică „trebuia în mod inevitabil să treacă prin stadiul uceniciei la maeştrii vest europeni. Fireşte că trebuia să ne însuşim şi formele standard”. Aşa se explică, de pildă prezenţa unor candidaţi la dominaţia mondială (Stirner din Stăpînul lumii, Baily din Vînzătorul de aer), viziunea unei omeniri viitoare degenerate din punct de vedere fizic (Lupta în eter), utilizarea anabiozei pentru călătoria în timp (Nici viaţă, nici moarte), teme şi idei întîlnite frecvent în science fiction-ul occidental.

Există şi similitudini mai exact circumscrise:

Omul din dulapul de cărţi a făcut corpurile materiale penetrabile şi trece el însuşi prin pereţi, iar şomerul din Lumea care nu se vede este sensibil la radiaţiile electromagnetice - ca şi Omul trucat, respectiv Omul cu trup inconsistent din povestirile cu aceleaşi titluri ale lui Maurice Renard. Omul amfibie are grefate bronhii de rechin, asemeni cu Omul care poate trăi în apă al lui Jean de La Hire (numele eroilor, Ihtiandr şi Hictaner, sînt şi ele destul de apropiate).

Evident, nu e vorba de plagiat şi nici măcar de adaptare, Beleaev fiind un creator în adevăratul sens al cuvîntului. Topind în creuzetul imaginaţiei sale aceste sugestii, el ştie să le dea o formă proprie şi să integreze ideile anticipatoare într-o acţiune

trepidantă, punîndu-le în slujba reliefării unor puternice drame individuale.

Un loc aparte în opera lui Beleaev revine Invenţiilor miraculoase ale profesorului Wagner. Sînt peste zece povestiri, care nu-şi propun sa creeze un personaj complex, cu o personalitate covîrşitoare (cum e, de pilda, profesorul Challenger), ci se concentrează asupra „invenţiilor” înseşi, asupra genezei şi implicaţiilor utilizării lor, învăluindu-le într-o aură de amuzament ironic.

Iată cum descoperă fostul asistent al profesorului, Peskov, aria extrem de largă a preocupărilor acestuia: „Am impresia că am nimerit în cabinetul lui Faust. Laboratorul profesorului Wagner este uluitor. Ce nu poţi vedea aici!... Fizică, chimie, biologie, electrotehnică, microbiologic, anatomie, fiziologie – s-ar părea ca nu exista domeniu al ştiinţei care să nu-l intereseze pe Wagner, sau Wag, cum mi-a cerut să-i spun. Microscoape, spectroscoape, electroscoape şi diferite ale „scoape” care-i îngăduie să vadă lucruri altfel inaccesibile ochiului nostru. Urmează aparate pentru auz, „microscoape” acustice, cu ajutorul cărora Wagner recepţionează mii de sunete noi: „şi lunecarea jivinelor marine, şi fiorul răchitei îndepărtate”. Sînt aici materiale de sticlă, cupru, aluminiu, cauciuc, porţelan, ebonit, platină, aur, oţel, în cele mai variate forme şi combinaţii. Retorte, baloane, serpentine, eprubete, lămpi, bobine, spirale, fire, şaltere, întrerupătoare, butoane... Oare toate acestea nu reflectă însăşi complexitatea creierului lui Wagner? Camera de alături este un adevărat panopticum: acolo Wagner întreţine culturi de ţesuturi, hrăneşte un deget viu, o ureche de iepure, o inimă de cîine, un cap de berbec şi... un creier de om. Da, da, un creier viu, care gîndeşte. Este creierul unui tînăr savant german, Ring, mort într-un accident. Wagner a găsit un mijloc de comunicare cu el şi ştie că ar vrea să nu mai fie condamnat la imobilitate. Întrucît creierul, hrănit cu o soluţie specială, a crescut foarte mult, nu mai poate fi vorba de a-l transplanta într-un craniu omenesc Şi atunci, Wagner îl introduce în craniul unui elefant care, botezat Hoiti-Toiti, va ajunge în cele din urmă în arena unui circ berlinez.

Subliniind că şi în acest caz o idee mai veche (în Doctorul Lerne, creierii lui Mac-Bell şi Nicolas Vermont sînt transplantaţi în cranii de cîine şi, respectiv, taur) este dezvoltată

în mod independent, amintim o altă operaţie extraordinară, săvîrşită de Wagner în Africa. Un membru al expediţiei a suferit un accident, iar asistentul profesorului a murit înainte de a spune pe ce drum se poale ajunge la el. Wagner extrage creierul asistentului, află ceea ce doreşte descifrîndu-i oscilaţiile electromagnetice şi-l înzestrează cu ochi de vacă, descoperindu-l astfel pe cel accidentat (Amba).

Un întreg capitol al operei lui Beleaev este consacrat popularizării diferitelor noţiuni ştiinţifice, într-o manieră atractivă. Apărînd iniţial în revista Ioj (Ariciul), din Leningrad, sub titlul generic „Întîmplări extraordinare”, micile povestiri-enigmă au fost amplificate ulterior, potrivit metodei de lucru a scriitorului. Beleaev pare să adreseze logicii şi fanteziei noastre întrebarea: ce-ar fi dacă... s-ar micşora viteza luminii (Moartea luminii), ar dispare bacteriile (Lumea nepieritoare), am realiza un aliaj din substanţe mai uşoare decît aerul (Covorul zburător), ar reînvia însuşirile naturale pierdute ale omului primitiv (Instinctul străbunilor)? Din această categorie, am ales o povestire în care îl vom reîntîlnii pe profesorul Wagner.

Ion Hobana

I. Vila misterioasă

În timpul plimbărilor mele prin împrejurimile Simeizului am remarcat o vilă singuratică pe un povîrniş al muntelui. La vilă nu ducea nici un drum. Era împrejmuită cu un gard înalt şi avea o portiţă scundă, întotdeauna bine închisă. De cealaltă parte a gardului nu se vedea nici un tufiş, nici un copac. În jurul vilei - colţuri de stînci gălbui, între care creşteau ici-colo ienuperi piperniciţi şi brazi de munte mici şi strîmbi.

„Cui i-o fi trecut prin minte să se stabilească pe stînca asta sălbatică şi golaşă? îmi ziceam hoinărind prin jurul vilei. Oare o fi stînd cineva aici?”

N-am văzut încă niciodată pe cineva ieşind de-acolo. Eram aşa de curios încît, mărturisesc, încercam să arunc o privire în curtea misterioasei vile urcîndu-mă pe stîncile din apropiere. Dar vila era situată astfel încît, din orice parte mă uitam, nu puteam să văd decît un colţişor al curţii. Curtea era la fel de golaşă ca şi locul din jur.

Dar după cîteva zile de observaţii am surprins trecînd prin curte o femeie în vîrstă, îmbrăcată în negru.

Asta m-a intrigat şi mai mult.

— Dacă aici stau oameni, ei trebuie să întreţină cît de cît o legătură cu lumea exterioară, cel puţin să meargă la piaţă după de-ale gurii!

Am început să culeg informaţii printre cunoştinţele mele şi în cele din urmă curiozitatea mi-a fost satisfăcută. E drept, nimeni nu ştia ceva precis despre locatarii vilei, dar unul din cunoscuţi mi-a spus că, după cum se zvoneşte, acolo stă profesorul Wagner.

Profesorul Wagner!

Atît era de ajuns ca să nu mai las vila din vedere. Acum voiam cu orice chip să-l văd pe omul acesta ieşit din comun, care a făcut atîta vîlvă cu invenţiile sale. Dar cum?... Am început pur şi simplu să spionez vila. Simţeam că nu e bine ceea ce fac, totuşi continuam să ţin casa sub observaţie, stînd la pîndă

ceasuri întregi, la diferite ore din zi şi chiar din noapte, după o tufă de ienupăr din apropierea vilei.

Se zice că dacă un om urmăreşte neabătut un ţel, mai devreme sau mai tîrziu îl va atinge.

Într-o dimineaţă, devreme de tot, de cum s-a luminat de ziuă, am auzit deodată scîrţîind portiţa din gardul înalt. Cu atenţia încordată, m-am făcut ghem, urmărind cu răsuflarea tăiată ce-o să fie mai departe.

Portiţa se deschise, lăsînd să iasă un bărbat înalt, rumen în obraji, cu o barbă blondă şi cu mustăţile lăsate în jos. Omul aruncă atent o privire în jur. Desigur era el, profesorul Wagner!

Convingîndu-se că nu se află nimeni prin preajmă, porni să urce încet, ajunse la o mică platformă din munte şi aici începu să facă nişte exerciţii cu totul de neînţeles pentru mine. Pe platformă erau risipiţi bolovani de diferite mărimi. Wagner se apropia de ei şi încerca să-i ridice, apoi, călcînd cu grijă, îşi schimba locul şi reluă operaţia. Dar toţi bolovanii erau aşa de mari şi de grei încît chiar şi un atlet profesionist abia dacă i-ar fi putut urni din loc.

„Ce îndeletnicire stranie!” mi-am zis. Şi deodată am rămas atît de uluit încît am lăsat să-mi scape o exclamaţie. S-a petrecut ceva de necrezut: profesorul Wagner s-a apropiat de o bucată uriaşă de stîncă, mai mare decît un stat de om, a apucat-o de un colţ ascuţit care ieşea în afară şi a ridicat-o cu atîta uşurinţă ca şi cum ar fi fost o bucată de carton. Întinzînd braţul, începu să descrie segmente de arc cu bucata de stîncă.

Nu ştiam ce să cred. Ori Wagner avea o forţă supranaturală... dar atunci de ce nu a putut să ridice bolovanii ceilalţi, destul de mici, ori... Nu mi-am dus gîndul pînă la capăt, cînd o nouă scamatorie a lui Wagner mă uimi şi mai mult.

Wagner aruncă bucata de stîncă în sus ca pe o pietricică şi ea se ridică la vreo douăzeci de metri. Aşteptam cu emoţie s-o văd izbindu-se de pămînt. Dar recădea destul de încet. Numărasem zece secunde înainte ca ea să înceapă să revină. Şi cînd ajunse aproape de pămînt, la înălţimea unui om, Wagner întinse mîna, o prinse şi o reţinu, şi trebuie să spun că mîna nici nu i-a tremurat.

— Ho-ho-ho! rîse cu o voce veselă de bas Wagner şi aruncă departe de el bucata de stîncă. Aceasta, zburînd o vreme

paralel cu pămîntul, căzu brusc şi se sfărîmă în bucăţi cu un zgomot asurzitor.

— Ho-ho-ho! rîse iar Wagner şi făcu un salt neobişnuit. Ridicîndu-se la vreo patru metri, zbură în lungul platformei în direcţia mea. Se pare însă că nu şi-a calculat bine saltul, pentru că i s-a întîmplat acelaşi lucru ca şi bucăţii de stîncă: deodată începu să cadă brusc. Şi dacă n-ar fi fost panta pe care se prăvăli, poate că Wagner şi-ar fi pierdut viaţa. Căzu nu departe de mine, de cealaltă parte a tufei de ienupăr, scoase un geamăt şi trînti o înjurătură, apucîndu-se de genunchi. Frecîndu-se de cîteva ori pe locul lovit, încercă să se ridice şi gemu iar.

După un moment de ezitare m-am decis să-mi trădez prezenţa şi să-i dau o mînă de ajutor.

— V-aţi lovit rău? Pot să vă ajut cu ceva? l-am întrebat, ieşind de după tufiş.

Se pare că apariţia mea nu l-a mirat pe profesor. În orice caz n-a lăsat să se vadă asta în nici un fel.

— Nu, mulţumesc, răspunse el calm şi încercă din nou să se ridice. Faţa i se schimonosi de durere. Ba chiar se răsturnă pe spate. Piciorul lovit se umfla repede la genunchi. Era evident că trebuia neapărat să-i vin într-ajutor.

Drept care am început să acţionez decis.

— Să mergem pînă nu vă pierdeţi şi mai mult puterile, i-am spus, ajutîndu-l să se ridice.

Wagner se supuse. La fiecare mişcare, piciorul lovit îl făcea să sufere. Am urcat încet panta abruptă. Aproape că îl căram în cîrcă pe Wagner, şi corpul lui destul de greu mă istovea. În acelaşi timp, însă, eram extrem de mulţumit că în felul acesta aveam prilejul nu numai să-l văd pe profesorul Wagner, dar să-l şi cunosc, să-i vizitez casa. Dealtfel, poate că odată ajunşi la portiţă, el îmi va mulţumi şi nu mă va pofti înăuntru. Gîndul acesta mă nelinişteа în timp ce ne apropiam de gardul înalt al vilei sale. Dar Wagner nu spuse nimic, şi poate că nici nu putea să spună, aşa încît am trecut pragul mult rîvnit. Wagner se simţea prost de tot. Din pricina loviturii şi a comoţiei aproape că îşi pierduse cunoştinţa. Şi eu cădeam din picioare de oboseală. Şi totuşi, mai înainte de a-l duce în casă am aruncat peste umăr o privire cercetătoare în curte.

Curtea era destul de mare. În mijlocul ei stătea un aparat semănînd cu aparatul lui Maurain. În fundul curţii, pe pămînt, se

vedea un orificiu rotund, acoperit cu un geam gros. În jurul acestui orificiu, de la el spre casă şi încă în cîteva direcţii porneau din pămînt nişte arcuri aflate la o distanţă de jumătate de metru unul de altul.

Mai mult n-am apucat să văd nimic. Din casă ne ieşi în întîmpinare femeia aceea în vîrstă, îmbrăcată în negru, menajera lui, aşa cum am aflat mai tîrziu.

Amîndoi l-am aşezat pe profesorul Wagner în pat.

II. „CERCUL VRĂJIT”

Wagner se simţea foarte rău. Respira greu. stătea cu ochii închişi, delira.

„Oare din cauza unei comoţii poate să piară această genială maşină care este creierul profesorului Wagner”, mă gîndeam îngrijorat,

Bolnavul delira rostind formule matematice şi în răstimpuri gemea. Menajera, pierzîndu-se cu firea, stătea neajutorată, repetînd într-una:

— Ce ne facem acum? Doamne, ce ne facem?...

A trebuit să-i dau profesorului primul ajutor şi să-l îngrijesc.

Abia a doua zi, spre dimineaţă, Wagner îşi veni în fire. Deschise ochii şi mă privi perfect conştient.

— Vă mulţumesc... rosti el abia auzit.

I-am dat să bea, iar el, făcîndu-mi un semn cu capul, mă rugă să-l las singur. Obosit de emoţiile din ajun şi de noaptea nedormită, m-am decis, în sfîrşit, să-l las pe bolnav singur şi am ieşit în curte, ca să respir aerul proaspăt al dimineţii. Aparatul acela necunoscut din mijlocul curţii îmi atrase din nou atenţia. M-am apropiat de el şi am întins mîna.

— Staţi pe loc! am auzit din spate vocea înfundată, speriată a menajerei. Şi în aceeaşi clipă am simţit că mîna mea a devenit neînchipuit de grea, ca şi cînd s-ar fi atîrnat de ea o greutate uriaşă, trăgîndu-mă în jos cu atîta putere încît am căzut la pămînt. O greutate nevăzută îmi apăsa încheietura braţului. Făcînd un mare efort, mi-am retras mîna. Mă durea şi se înroşise.

Lîngă mine stătea menajera şi clătina din cap afectată.

— Păi cum aşa?... Păi se poate?... Mai bine nu umblaţi prin curte, că vă striveşte cu totul!

Neînţelegînd nimic, m-am întors în casă şi mi-am pus o compresă pe mîna bolnavă.

Cînd profesorul se trezi din nou, arăta cît se poate de bine. Pare-se că omul acesta avea un organism din cale afară de sănătos.

— Ce-i asta? întrebă el, arătînd spre braţul meu.

I-am spus ce s-a întîmplat.

— Aţi fost într-un mare pericol, zise el.

Eram tare dornic să aflu cît mai grabnic de la Wagner o explicaţie a tuturor întîmplărilor extraordinare prin care trecusem, dar m-am abţinut să pun vreo întrebare, nedorind să-l deranjez pe bolnav.

În aceeaşi zi, seara, Wagner, cerînd să fie întors în pat cu faţa la geam, începu să vorbească singur despre ceea ce mă preocupa atît.

— Ştiinţa studiază manifestările forţelor naturii, începu el fără nici o introducere, stabileşte legile ştiinţifice, dar cunoaşte prea puţin esenţa acestor forţe. Noi spunem: „electricitate, forţă de gravitaţie”. Le studiem însuşirile, le folosim în scopurile noastre. Dar ele ne dezvăluie foarte anevoie ultimele taine ale naturii lor. De aceea nu le folosim nici pe departe în deplină măsură. Electricitatea s-a dovedit a fi în această privinţă mai docilă. Am supus această forţă şi punînd stăpînire pe ea, am silit-o să lucreze pentru noi. O deplasăm dintr-un loc în altul, o acumulăm ca rezervă, o consumam pe măsura necesităţilor. Dar forţa de gravitaţie este într-adevăr forţa cea mai recalcitrantă. Cu ea trebuie să fim înţelegători, mai mult să ne adaptăm noi la ea decît s-o adaptăm pe ea la nevoile noastre. Dacă am putea să modificăm forţa de gravitaţie, s-o dirijăm cum vrem noi, s-o acumulăm aşa cum acumulăm electricitatea, gîndiţi-vă ce armă puternică am căpăta! Este o veche dorinţă a mea să pun stăpînire pe această forţă ce nu se lasă supusă.

— Şi aţi pus stăpînire pe ea! am exclamat, începînd să înţeleg cele ce se întîmplă.

— Da, am pus stăpînire pe ea. Am găsit un mijloc pentru a regla forţa de gravitaţie aşa cum doresc eu. Aţi asistat la primul meu succes... Uf... succesele sînt uneori scump plătite... oftă Wagner, frecîndu-şi genunchiul lovit. Am făcut o experienţă reducînd forţa de gravitaţie într-un mic sector de lîngă casă. Aţi văzut cu cîtă uşurinţă am ridicat bucata aceea de stîncă. Am reuşit asta prin creşterea forţei de gravitaţie într-un mic sector al curţii mele... Era cît pe ce să plătiţi cu viaţa curiozitatea dumneavoastră apropiindu-vă de „cercul vrăjit”. Priviţi, urmă el, arătînd cu mîna pe geam. În direcţia vilei vine un stol de păsări. Poate măcar una din ele va trece pe deasupra sectorului cu gravitaţie amplificată...

Wagner tăcu. Eu urmăream tulburat păsările ce se apropiau. Iată-le zburînd pe deasupra curţii...

Deodată, una din ele căzu ca o piatră la pămînt. Nu se zdrobi doar, ci se prefăcu într-o pată, acoperind pămîntul cu un strat, cred, nu mai gros ca o foiţă de ţigară.

— Aţi văzut?

M-am cutremurat, gîndindu-mă că şi eu puteam să am aceeaşi soartă.

— Da, îmi ghici el gîndul, v-ar fi strivit greutatea propriului dumneavoastră cap, prefăcîndu-vă într-o turtă. Şi, rîzînd din nou, continuă: Fima, menajera mea, spune că eu am inventat un mijloc excelent de a feri alimentele de pisicile vagabonde. „Nu le omorîţi chiar de tot, zice ea numai să li se lipească labele de pămînt, ca altă dată să nu mai vină!” Da... zise el după o pauză, există pisici mai păguboase şi mai periculoase, cu două picioare, înarmate nu cu gheare şi cu dinţi, ci cu tunuri şi cu mitraliere. Închipuiţi-vă ce barieră va constitui forţa de gravitaţie supusă de om! Eu pot să fac o zonă de baraj la frontierele statelor, peste care nu va trece nici un duşman. Aeroplanele vor cădea ca pasărea asta. Mai mult decît atît, nici chiar obuzele nu vor putea trece peste această zonă de baraj. S-ar putea face şi invers: să-l lipseşti pe inamicul în ofensivă de forţa de gravitaţie. Şi atunci soldaţii, la cea mai mică mişcare, vor sări în sus şi se vor bălăbăni neputincioşi în aer... Dar toate acestea sînt fleacuri în comparaţie cu ceea ce am realizat. Am găsit un mijloc de a reduce forţa de gravitaţie pe toată suprafaţa globului pămîntesc, cu excepţia polilor...

— Cum veţi realiza asta?

— Voi sili globul pămîntesc să se învîrtească mai repede, asta-i tot, răspunse profesorul Wagner cu un aer ca şi cum ar fi fost vorba de un titirez.

— Vreţi să măriţi viteza de rotaţie a Pămîntului?! nu m-am putut stăpîni eu să exclam.

— Da, voi mări viteza lui de rotaţie, şi atunci forţa centrifugă va începe să crească, şi toate corpurile aflate pe pămînt vor deveni tot mai uşoare. Dacă nu aveţi nimic împotrivă să mai rămîneţi la mine cîteva zile...

— Cu plăcere!

— Am să încep o experienţă de îndată ce am să mă dau jos din pat, şi veţi vedea multe lucruri interesante.

III. SE ÎNVÎRTEŞTE!

După cîteva zile, profesorul Wagner se făcu bine, dacă nu puneam la socoteală faptul că şchiopăta puţin. Se retrăgea pentru scurt timp în laboratorul său subteran, aflat într-un colţ al curţii, punîndu-mi mie la dispoziţie biblioteca. Dar în laborator nu mă poftea.

O dată, cînd şedeam în bibliotecă, intră Wagner, foarte surescitat, şi încă din prag îmi strigă:

— Se învîrteşte! Am pus aparatul meu în funcţiune şi acum să vedem ce-o să fie mai departe!

Mă aşteptam să se petreacă ceva neobişnuit. Dar orele treceau, trecu ziua şi nu se schimbă nimic.

— Aşteptaţi, surîse profesorul pe sub mustaţă, forţa centrifugă creşte proporţional cu pătratul vitezei. Iar Pămîntul e un titirez cam mare, durează pînă să-i faci vînt!

A doua zi dimineaţă, dîndu-mă jos din pat, m-am simţit parcă mai uşor. Ca să mă controlez, am ridicat un scaun. Mi se păru şi el mult mai uşor ca de obicei. Se pare că forţa centrifugă a început să acţioneze. Am ieşit pe terasă şi m-am aşezat cu o carte în mîna. Pe carte cădea umbra unei coloane. Fără să vreau, am băgat de seamă că umbra se deplasează destul de repede. Ce putea să însemne asta? Era ca şi cum Soarele ar fi început să se deplaseze mai repede pe cer.

— Aha, aţi observat? am auzit vocea lui Wagner, care mă urmărea. Pămîntul se învîrteşte mai repede, iar zilele şi nopţile se fac mai scurte

— Şi ce-o să fie mai departe? l-am întrebat nedumerit.

— Om trăi şi-om vedea, răspunse profesorul

În ziua aceea soarele a apus cu două ore mai devreme ca de obicei.

— Îmi închipui ce zarvă trebuie să fi produs acest eveniment în toată lumea! i-am zis profesorului. Ar fi interesant de ştiut...

— Puteţi afla asta la mine în cabinet, acolo e un aparat de radio, răspunse Wagner.

M-am dus repede în cabinet şi m-am convins că populaţia întregului glob pămîntesc e într-o teribilă stare de surescitare.

Dar acesta era numai începutul. Rotaţia Pămîntului creştea mereu. O zi şi o noapte durau doar patru ore.

— Acum toate corpurile aflate la ecuator au pierdut a patruzecea parte din greutate, spuse Wagner.

— De ce numai la ecuator?

— Acolo puterea de gravitaţie a Pămîntului e mai mică, iar raza rotaţiei mai mare, ceea ce înseamnă că şi forţa centrifugă acţionează mai tare.

Oamenii de ştiinţă au şi înţeles pericolul. A început o mare migraţie a popoarelor din regiunile ecuatoriale spre latitudini mai înalte, unde forţa centrifugă este mai mică. Deocamdată, însă, scăderea greutăţii era chiar folositoare: trenurile puteau transporta încărcături uriaşe, un motor slab de motocicletă era suficient pentru a tracta un mare aeroplan de călători, viteza de deplasare creştea. Oamenii deveniră dintr-odată mai uşori şi mai puternici. Eu însumi am simţit cum devin din ce în ce mai uşor. Un sentiment extraordinar de plăcut!

Radioul începu să aducă curînd veşti tot mai triste. Trenurile deraiau tot mai des în pante şi la curbe, dealtfel fără să se producă cine ştie ce catastrofe: vagoanele, chiar deraind, nu se sfărîmau. Vîntul ridica nori de praf, care nu se mai lăsa pe pămînt, ci se transforma în uragan. De peste tot se anunţau inundaţii catastrofale.

Atunci cînd viteza de rotaţie a crescut de şaptesprezece ori, obiectele şi oamenii de la ecuator nu mai aveau deloc greutate.

Într-o seară am auzit la radio o veste înfricoşătoare: în Africa Ecuatorială şi în America au fost cîteva cazuri cînd oamenii, neavînd nici o greutate, sub efectul forţei centrifuge, cădeau în sus. Curînd apoi a venit altă veste îngrozitoare: la ecuator, oamenii au început să se sufoce.

— Forţa centrifugă smulge învelişul de atmosferă al globului pămîntesc, „fixat” de Pămînt prin forţa gravitaţiei terestre,- mă lămuri calm profesorul.

— Atunci... şi noi o să ne sufocăm, nu? l-am întrebat îngrijorat.

Wagner ridică din umeri.

— Noi sîntem bine pregătiţi pentru orice schimbări.

— Dar de ce aţi făcut asta? Bine, dar e o catastrofă mondială, asta înseamnă pieirea civilizaţiei!.. nu m-am putut stăpîni să nu exclam.

Wagner rămase imperturbabil.

— Veţi afla mai tîrziu de ce am făcut-o.

— Oare numai pentru o experienţă ştiinţifică?

— Nu înţeleg ce vă miră atîta, răspunse el. Ciudat! Cînd trece un uragan sau erupe un vulcan şi ucide mii de oameni, nimănui nu-i trece prin minte să învinuiască vulcanul. Consideraţi asta ca o calamitate...

Răspunsul nu mă satisfăcu. Fără să vreau, începeam să resimt ostilitate faţă de profesorul Wagner,

„Trebuie să fii un monstru, să n-ai inimă, pentru ca de dragul unei experienţe ştiinţifice să condamni la pieire milioane de oameni”, mi-am zis.

Ostilitatea mea faţă de Wagner sporea pe măsură ce eu însumi mă simţeam din ce în ce mai prost, şi aveam şi de ce: veştile acestea îngrozitoare despre o lume care piere, perindarea aceasta tot mai accelerată a zilelor şi nopţilor pot să te scoată din fire. Eu aproape că nu dormeam şi eram extrem de nervos. Trebuia să mă deplasez cu cea mai mare prudenţă. Cel mai mic efort muscular mă făcea să săr în sus şi să mă izbesc cu capul de tavan, e drept nu prea tare. Obiectele îşi pierdeau greutatea, şi era tot mai dificil s-o scoţi la capăt cu ele. Era destul să atingi din întîmplare o masă sau un fotoliu, că mobila se mişca din Ioc.

Apa din spălător curgea foarte încet şi jetul de apă se deplasa într-o parte. Mişcările noastre erau repezite. Membrele corpului, aproape lipsite de greutate, se mişcau aiurea, ca la o marionetă. „Motoarele” corpului nostru, muşchii, erau prea puternice pentru greutatea scăzută a corpului. Şi nu puteam nicicum să ne obişnuim cu această situaţie nouă, deoarece greutatea scădea mereu.

Fima, menajera lui Wagner, nu era mai puţin furioasă decît mine. Cînd gătea, semăna cu un jongleur. Cratiţele şi tigăile zburau în sus sau în lături; ea încerca să le prindă şi făcea mişcări caraghioase.

Numai Wagner era într-o dispoziţie excelentă şi chiar rîdea de noi.

Cutezam să ies în curte numai după ce îmi umpleam buzunarele cu pietre, „ca să nu cad în cer”. Vedeam cum scădea apa în mare; apa era mînată spre vest, unde probabil inunda ţărmurile... Pe lîngă toate astea, am început să simt ameţeli, mă sufocam. Aerul se rarefia. Vintul uraganic, care bătea tot timpul dinspre est, parcă începuse să slăbească... În schimb temperatura scădea rapid.

Aerul se rarefia... În curînd va veni sfîrşitul... Mă simţeam atît de groaznic de prost, încît am început să mă gîndesc ce moarte să-mi aleg: să cad în cer, sau să mă sufoc. Asta e moartea cea mai rea; în schimb am să văd pînă la capăt ce-o să se întîmple cu Pămîntul...

„Nu, e mai bine totuşi s-o sfîrşesc imediat”, m-am decis, simţind că mă sufoc, şi am început să scot pietrele din buzunar.

Mîna cuiva mă opri.

— Staţi aşa! am auzit vocea lui Wagner. În aerul rarefiat, vocea lui suna foarte slab. E timpul să coborîm la subsol!

Mă luă de braţ, făcu un semn din cap menajerei, care stătea pe terasă respirînd anevoie, şi pornirăm spre un colţ al curţii, spre „geamul” acela mare, rotund, din pămînt. Eu îmi pierdusem cu totul voinţa, mergeam ca în vis. Wagner deschise uşa grea care ducea în laboratorul subteran şi mă împinse prin ea. Pierzîndu-mi cunoştinţa, am căzut lin pe pardoseala de piatră.

IV. CU CAPUL ÎN JOS!

Nu ştiu cît am stat în nesimţire. Prima senzaţie a fost că respir iar aer curat. Am deschis ochii şi m-am mirat mult văzînd un bec electric fixat în mijlocul podelei nu departe de locul unde mă aflam.

— Să nu vă miraţi, am auzit vocea profesorului Wagner. Podeaua noastră va deveni curînd tavan. Cum vă simţiţi?

— Mulţumesc, mai bine.

— Atunci ridicaţi-vă, aţi stat destul culcat! spuse el, şi mă luă de braţ. M-am săltat în sus, spre tavanul de sticlă, apoi am început să cobor, foarte încet.

— Să mergem să vă arăt locuinţa mea subterană, spuse Wagner.

Locuinţa se compunea din trei camere: două din ele întunecoase, luminate doar de becuri electrice, şi una mare, cu tavanul de sticlă, sau poate cu podeaua, mi-e greu să precizez. Trebuie spus că noi treceam, se pare, prin acel moment cînd forţa de gravitaţie a Pămîntului şi forţa centrifugă făcuseră corpurile noastre imponderabile.

Asta ne îngreuna foarte mult deplasarea prin camere. Făceam cele mai fanteziste piruete, ne agăţam de mobilier, ne avîntam proptindu-ne în mobile, săream, cădeam peste mese, uneori rămîneam atîrnaţi în aer, neajutoraţi, întinzîndu-ne, unul altuia mîinile. Ne despărţeau doar cîţiva centimetri, dar nu puteam străbate acest spaţiu pînă nu găseam vreun truc care să ne scoată din starea asta de echilibru instabil. Lucrurile pe care le deplasam din loc zburau împreună cu noi. Un scaun plutea în mijlocul camerei, paharele cu apă stăteau culcate şi apa aproape că nu se vărsa, doar se prelingea pe pereţii lor exteriori...

Am observat o uşă care ducea într-o a patra cameră. Acolo se auzea un duduit, dar Wagner nu mă lăsă să intru în această încăpere. Aici se afla probabil mecanismul care accelera rotaţia Pămîntului.

Curînd însă „călătoria noastră interplanetară” luă sfîrşit şi coborîrăm pe... plafonul de sticlă, care de-acum înainte trebuia să ne slujească de podea. Lucrurile nu trebuiau deplasate, ele îşi

schimbaseră singure locul, şi becul electric fixat în podea stătea acum deasupra noastră, luminîndu-ne camera în nopţile scurte.

Wagner a prevăzut într-adevăr totul. Camera noastră era bine alimentată cu aerul păstrat în nişte rezervoare speciale. Aveam destule conserve şi apă. „Iată de ce nu mergea menajera la piaţă”, m-am gîndit eu. Mutaţi pe tavan, mergeam pe el tot aşa de liber ca pe podea, deşi de fapt mergeam cu capul în jos. Dar omul se obişnuieşte cu toate. Mă simţeam relativ bine. Cînd priveam în jos, sub picioare, prin geamul gros dar transparent, vedeam sub mine cerul şi mi se părea că stau pe o oglindă rotundă în care se reflectă stelele.

Dar oglinda reflecta uneori nişte lucruri neobişnuite şi chiar înfiorătoare.

La un moment dat. menajera spuse că trebuie să meargă în casă, deoarece a uitat acolo uleiul.

— Cum ai să mergi? i-am zis. Ai să cazi jos, adică sus... Pfui, drace, hai că s-au încurcat toate!

— Am să mă ţin de scoabele din pămînt, aşa m-a învăţat profesorul. Înainte de a ne întoarce cu capul în jos, aveam în casă scoabe înfipte în tavan, şi eu m-am învăţat „să merg în mîini” mă apucam de ele şi mergeam pe tavan.

Profesorul Wagner a prevăzut totul!

Nu mă aşteptam la atîta eroism de la o femeie. Să-şi pună viaţa în pericol, „să meargă în mîini” deasupra hăului pentru nişte ulei!

— Totuşi e foarte periculos, am zis.

— Nu chiar aşa cum vă închipuiţi dumneavoastră, interveni profesorul Wagner. Greutatea corpului nostru e încă neînsemnată, ea abia a început să crească peste zero, şi e suficientă o forţă musculară cît de mică pentru ca să te poţi ţine. Şi apoi am s-o însoţesc eu, fiindcă tot trebuie să-mi iau blocnotesul, pe care l-am uitat în casă.

— Bine. dar în exterior nu e aer!

— Am nişte scafandre...

Şi oamenii aceştia ciudaţi, punîndu-şi scafandrele, ca şi cum ar fi vrut să coboare pe fundul mării, porniră la drum. Uşa dublă se închise cu zgomot. Am auzit apoi zgomotul produs de uşa exterioară.

Culcat pe podeaua mea de sticlă, mi-am lipit faţa de geamul gros şi am început să-i urmăresc emoţionat pe cei doi.

Cu căştile sferice pe cap. stînd cu picioarele în sus şi agăţîndu-se de scoabele fixate în pămînt, „mergînd în mîini”, ei înaintau repede spre casă. Nici că puteai să-ţi închipui ceva mai bizar!

„Adevărat, nu e chiar aşa de înfiorător, mi-am zis. E totuşi o femeie extraordinară. Dacă o apucă ameţeala?...” Wagner şi menajera urcară în aceeaşi atitudine treptele terasei şi se făcură nevăzuţi.

Curînd cei doi reapărură.

Străbătuseră jumătate de drum, cînd deodată se petrecu ceva ce făcu să mă treacă toţi fiorii. Menajera scăpă borcanul cu ulei şi, vrînd să-l apuce, se desprinse şi căzu în hău...

Wagner încercă s-o salveze: desfăcu funia pe care o avea prinsă la brîu şi, agăţînd-o de o scoabă, se precipită în urma menajerei. Nefericita femeie cădea destul de încet. Şi cum Wagner îşi făcuse vînt imprimînd corpului său o viteză de deplasare mai mare, izbuti s-o ajungă, întinse mîna, dar nu putu s-o prindă: forţa centrifugă abătuse zborul ei puţin într-o parte. Curînd ea se depărta de Wagner... Profesorul rămase o vreme suspendat de capătul funiei, apoi începu să urce încet din hăul cerului spre pămînt...

Am văzut-o pe nefericită dînd din mîini... corpul ei se micşora cu repeziciune... Noaptea care se lăsă învălui în faldurile ei tabloul acestei morţi...

M-am cutremurat, închipuindu-mi ce trebuie să fi simţit ea în ultimele momente... Ce o să se întîmple cu ea?... Cadavrul ei, care nu se va descompune în frigul cosmic, va zbura veşnic tot mai departe, dacă nu cumva vreun astru trecînd pe aproape îl va atrage spre el.

Eram aşa de cufundat în gîndurile mele, încît nici n-am observat cînd Wagner a intrat şi s-a aşezat lîngă mine.

— Splendidă moarte, spuse el calm.

Am scrîşnit din dinţi şi nu i-am răspuns. Deodată am simţit că îl urăsc pe Wagner.

Priveam îngrozit hăul ce se căsca sub picioarele mele, şi pentru prima oară am înţeles surprinzător de clar că cerul nu e spaţiul albastru de deasupra noastră, ci un hău... că noi „trăim în cer” lipiţi de un firicel de praf, care este Pămîntul, şi că de-aceea e mai drept să ni se spună locuitori ai cerului decît locuitori ai Pămîntului. Nişte prăpădiţi de locuitori celeşti! Gravitaţia Pămîntului acţiona, se pare, nu numai asupra corpului

nostru, ci şi asupra conştiinţei noastre, lipind-o de Pămînt. Acum această legătură s-a rupt. Simţeam cît de şubredă era existenţa noastră terestră... Conştiinţa noastră s-a născut odată cu Pămîntul, în hăurile cerului, în hăurile acestui spaţiu infinit, şi tot aici se va stinge...

Mă gîndeam aşa şi în faţa ochilor mei se petrecea ceva neobişnuit... Din pămînt se desprindeau bolovani şi cădeau în sus... Curînd începură să se desprindă bucăţi întregi de stîncă... Zilele şi nopţile se succedau tot mai repede. Soarele gonea pe bolta cerului şi se făcea noapte, stelele goneau şi ele cu aceeaşi viteză nebună, şi iar apărea soarele, şi iar se înnopta... Iată, în lumina soarelui văd cum s-a desprins şi a căzut gardul, descoperind orizontul. Văd fundul secat al mării, pămîntul pustiit... Văd că se apropie sfîrşitul...

Dar mai sînt încă oameni pe Pămînt... Aud în micul difuzor apelurile uneia din staţiile noastre de radio...

Pămîntul e pustiit aproape pînă la poli. Totul piere... Aceasta e ultima staţie de radio în funcţiune, de pe insula Vranghel. Emite semnale şi aşteaptă un răspuns, pe care nu-l primeşte... Undele radio se precipită în pustietatea asta de moarte... Pămîntul tace, tace şi cerul.

Zilele şi nopţile se succed atît de repede, încît totul se învălmăşeşte într-o pîclă... Soarele, zburînd pe cer, trage o dîră de foc pe un fond negru; împreună cu ultimele rămăşiţe de atmosferă. Pămîntul şi-a pierdut pologul albastru, lumina azurului celest... Luna s-a făcut mai mică: Pămîntul nu mai poate să-şi reţină satelitul şi Luna se îndepărtează de Pămînt...

Simt cum geamurile groase ale podelei noastre s-au încordat, s-au bombat, tremură... În curînd n-au să mai reziste şi eu am să mă prăbuşesc în hău...

Cine oare tot bolboroseşte lîngă mine?... A, profesorul Wagner...

Mă ridic anevoie: viteza nebună a Pămîntului mi-a umplut corpul cu plumb. Respir greu...

— Hei!... îi spun furios profesorului Wagner. De ce aţi făcut asta? Aţi nimicit omenirea, aţi distrus viaţa pe Pămînt. Răspundeţi-mi! Încetiniţi imediat rotaţia Pămîntului, altfel eu...

Dar profesorul clatină din cap fără a rosti o vorbă.

— Răspundeţi-mi! ţip eu, strîngînd din pumni.

— Nu pot să fac nimic... Se pare că am comis o eroare de calcul...

— Veţi plăti pentru eroarea asta! am ţipat iar şi ieşindu-mi cu totul din minţi, m-am năpustit asupra lui Wagner şi am început să-l sugrum... În aceeaşi clipă am simţit că podeaua noastră crapă, geamurile plesnesc şi eu, fără a-i da drumul lui Wagner, zbor cu el în hău...

V. „O NOUĂ METODĂ DE PREDARE”

Văd înaintea mea faţa zîmbitoare a profesorului Wagner. Mă uit mirat la el, apoi în jurul meu.

E dimineaţă devreme. Deasupra se aşterne pologul azuriu al cerului. În depărtare văd marea albastră. Dinaintea terasei se zbenguie doi fluturi. Pe lîngă mine trece menajera, cu o farfurie pe care se află o bucată mare de unt...

— Ce-i asta?... Ce înseamnă asta? îl întreb pe profesor.

Wagner zîmbeşte pe sub mustăţi.

— Îmi cer scuze, zice el, că fără permisiunea dumneavoastră şi chiar fără a vă fi cunoscut v-am folosit pentru un experiment. Dacă mă cunoaşteţi, ştiţi probabil că eu lucrez de mult timp la problema acumulării de către un om a unei cantităţi uriaşe de cunoştinţe contemporane. Eu personal, bunăoară, am ajuns acolo încît fiecare emisferă a creierului meu funcţionează în mod independent. Eu am desfiinţat somnul şi surmenajul...

— Am citit despre asta, i-am răspuns.

Wagner încuviinţă cu un semn din cap.

— Cu atît mai bine. Dar asta nu e la îndemîna oricui. Atunci mi-am propus să folosesc în scopuri didactice hipnoza. Pentru că în definitiv şi pedagogia obişnuită are o anumită doză de hipnoză... Ieşind azi de dimineaţă să mă plimb, v-am observat pe dumneavoastră... Staţi de mai multe zile la pîndă după o tufă de ienupăr, nu? mă întrebă el cu un licăr vesel în ochi.

M-am simţit stînjenit.

— Ei bine, am vrut să vă pedepsesc pentru această curiozitate, hipnotizîndu-vă...

— Cum, toate astea au fost doar?...

— Hipnoză şi nimic mai mult, din clipa în care m-aţi văzut. Nu-i aşa că aţi trăit totul ca şi cum ar fi fost realitate? Şi fără îndoială că nu veţi uita niciodată prin ce aţi trecut. În felul acesta aţi avut posibilitatea să urmăriţi o lecţie practică despre legile gravitaţiei şi ale forţei centrifuge... Dar v-aţi arătat a fi un elev prea nervos şi la sfîrşitul lecţiei eraţi oarecum surescitat..

— Bine, dar cît timp a durat lecţia?

Wagner se uită la ceas.

— Vreo două minute, nu mai mult. Nu-i aşa că e o metodă productivă de însuşire a cunoştinţelor?

— Bine, am exclamat eu, dar geamul acela de sticlă, dar scoabele înfipte în pămînt!... Zicînd aşa, am întins mîna şi deodată am amuţit. Curtea era absolut netedă, nu se vedeau nici un fel de scoabe, nici „geamul” rotund de sticlă. Şi asta a fost... tot hipnoză?

— Ce altceva?... Recunoaşteţi că nu prea v-aţi plictisit la lecţia mea de fizică, nu? Fima, strigă Wagner, cafeaua e gata? Să mergem la masă!

SFÎRŞIT

POSTFAŢĂ

Deziluzia finală -- totul n-a fost decît o amăgire - e îndulcită întrucîtva de apariţia în extremis a unei alte idei anticipatoare: folosirea hipnozei în scopuri didactice. Şi mirajul integral pe care-l trăieşte povestitorul constituie, într-adevăr, „o metodă introductivă de însuşire a cunoştinţelor, superioară oricărei lecturi sau proiecţii auxiliare”. Desigur, asemeni multora dintre Invenţiile miraculoase, miracolul wagnerian este acoperit şi aici cu un „voal de umor şi de aventură amuzantă”, cum scrie A. Britikov, continuînd: „Acest aliaj complex ne face să discernem o anumită doză de posibil în imposibil. Oare nu cumva într-o povestire ştiinţifică se află germenul unei descoperiri? Wagner a apărut la hotarul dintre basm şi fantezia ştiinţifică pentru a camufla şi totodată a explica această idee. E greu să înţelegem altfel prezenţa acestei figuri în centrul unui întreg ciclu, e greu să găsim o altă explicaţie a faptului că autorul unor romane serioase a scris în acelaşi timp o epopee glumeaţă...”

În timpul vieţii şi chiar mai tîrziu, Beleaev a fost deseori criticat pentru „caracterul neştiinţific” al unor romane ca Omul amfibie şi Capul profesorului Dowell. Luîndu-i apărarea, B. Leapunov invocă dreptul anticipaţiei la „neconcordanţa cu

ştiinţa” recunoscînd că „Ihtiandru... nu poate să existe”. Dar evoluţia cunoştinţelor şi realizărilor practice ale omenirii se efectuează cu o rapiditate care-i depăşeşte uneori şi pe exegeţii bine intenţionaţi! Iată, de pildă, ce declara în 1968 eminentul chirurg sovietic dr. Nikolai Amosov: „Putem să declanşăm tentativa de a menţine în viaţă capete izolate, într-un viilor apropiat? Moraliştii spun, desigur, că nu. Eu spun că da. Cred că atunci cînd vor fi depăşite dificultăţile tehnice în experienţele pe animale, acest lucru ar putea fi propus unei persoane cu un intelect foarte dezvoltat, aflată pe patul morţii. Nu văd nici un sacrilegiu în această idee şi, în cea ce mă priveşte, aş accepta.” La rîndul sau, comandantul Yves Cousteau afirmă: „Pentru a putea trăi în adîncuri, omul trebuie să renunţe la plămîni. În sistemul lui circulator trebuie introduse butelii care să aprovizioneze sîngele cu oxigen şi să îndepărteze bioxidul de carbon... Studiem aceste butelii. Primele experienţe chirurgicale pe animale vor fi făcute în 1975, iar pe oameni în 1980”.

Se pare, deci, că oamenii-amfibii şi capetele menţinute în viaţă vor înceta să mai constituie un apanaj al literaturii de anticipaţie. Cei care susţin că realitatea întrece fantezia vor mai face două crestături pe răboj, fără să înţeleagă că micşorarea decalajului dintre previziuni şi împliniri - pînă ce, printr-un proces dialectic, termenii relaţiei îşi schimbă poziţia, este însoţită de elaborarea continuă a materialului unei noi confruntări. Rolul de ferment stimulator al fantasticului-ştiinţific se exercita deci şi pe această cale.

Ion Hobana

